מָאטְקֶע פְּלִיךְ

אָדֶער

פָּא זַאסְלוּגֶע זַאפְּלַאטַא

(אַ רוססישער שפּריכוואָרט).

אַ רָאמַאן נָאךְ דֶער לֶעצְטֶער מָאדֶע.

פערפאַסט פאָן

י. ב״ן.

ווילנא

שנת תרע״ג לפ״ק

МОТКЕ ПЛИХЪ.

или

Какова заслуга, такова уплата.

Разсказъ О. Будзона.

ВИЛЬНА.

Въ типографіи Розенкранца и Шрифтзетцера,

на Лидскомъ переулкѣ, домъ № [illegible]/15

1913

348.5

1) דִיא כָּשֵׁרָה מְצִיאָה.

וָוער פוּן אַייך, מַיינֶע לֶעזֶער, הָאט גֶעהַאט דִיא גֶעלֶעגֶנְהַייט, מִיט אַ יָאהְר דְרַייסִיג צוּרִיק, דִיא שְׁטָאדְט גְלוּפִּינָע צוּ בֶּזוּכֶן אוּנ לַאזִירֶן אִין ק–ער אַכְסַנְיָא, הָאט גֶעוִויס גֶעהַאט דִיא עֶהְרֶע צוּ קָאנֶען צִיפְּקֶע דִיא קֶעכִין, אוּנ זִיךְ צוּ פָּאלַאקָאמֶען מִיט דִיא וַוארֶענִיקֶעס, וָועלְכֶע זַיינֶען אַרוֹיס פוּן אִיהְרֶע כָּשֵׁרָה הֶענְד, מִיט וָועלְכֶע זִיא פְלֶעגְט זִיךְ אַלֵיין רִיהְמֶען, אַז אֲפִילוּ דִיא אַיינְגְלִישֶׁע מַלְכָּה מֶעג אַזֶעלְכֶע בְּטַעמ׳טֶע וַוארֶענִיקֶעס עֶסֶן. מִיט דֶעם מִין מַאֲכָל הָאט זִיא אַ סַך אוֹרְחִים צוּא דֶער אַכְסַנְיָא צוּגֶעצַייגֶן. „יֶעדֶער אוֹרֵחַ וָואס פֶערְזוּכְט מַיינֶע וַוארֶענִיקֶעס, לֶעקְט פָּשׁוּט דִיא פִינְגֶער" פְלֶעגְט זִיא צוּ זָאגֶן אִיהְר בַּעֲלַת־הַבַּיִת׳טֶע, אַלְס דִיא לֶעצְטֶע פְלֶעגְט אָנְצִיהֶען מִיט אִיהְר אַ קְרִיג, עֶס אִיז נִיט רִיכְטִיג? אוּנ פְלֶעגְט טַאקֶע מִיט דֶעם אִיהְר פֶערְמַאכֶען דִיא מוֹיל.

לֹא דַי וָואס צִיפְּקֶע אִיז חָשׁוּב גֶעוֶועןְ בַּייא „אִיהְרֶע" אוֹרְחִים, אַחוּץ פְלֶעגְט זִיא זָאגֶן, מִיט דֶעם מִין מַאֲכָל, אוּנ קְרִיגֶן בַּייא זַייא אַ רֶעכְטֶע אַטֶעסְטַאצְיֶע, הָאט זִיא אוֹיךְ אִין שְׁטָאדְט אַ שֵׁם בֶּעקוּמֶען. זִי הָאט גֶעהַאט דִי עֶהְרֶע צוּ זַיין אִיהְר הַשְׁלָמָה אוֹיף אַלֶע חֶבְרָה׳שֶׁע שִׂמְחוֹת. וָואוּ נָאר עֶס הָאט גֶעזָאלְט זַיין אִין גְלוּפִּינֶע אַ סְעוּדַת־מִצְוָה, אַ חֶבְרָה־קַדִישָׁא סְעוּדָה וּכְדוֹמֶה, הָאט מֶען שׁוֹין אָנְגֶעבֶּעטִין צִיפְּקֶען. עֶס הָאט גֶעמֶענְט זַיין אוֹיף דֶער סְעוּדָה טַאקֶע בִּגְדֵי מְלוּכָה, וְויא וַוייבֶּער זָאגֶן, קוּים הָאבֶּן צִיפְּקֶעס וַוארֶענִיקֶעס גֶעפֶעהְלְט, אִיז דִיא שִׂמְחָה פֶערְשְׁטֶערְט גֶעוֶועןְ.

מֶען הָאט גֶעזֶעהֶן בְּשַׁיינְפֶּערְלַאךְ, וְויא וַוייבֶּער זָאגֶן, אַז נִיט אוּמְזִיסְט הָאט זִיךְ מַאטֶעקֶע דֶער מְשָׁרֵת פוּן דֶער וֶועלְבֶּער אַכְסַנְיָא, פֶערְלִיבְּט אִין צִיפְּקֶען, וְויא מֶען זָאגְט, אִיבֶּער דִיא אוֹיעֶרֶן, מַמָשׁ דֶער

זְכוּת פוּן אִיהְרֶע וַוארֶענִיקֶעס, אִיבֶּער הוֹיבְּט פוּן דִיא יְתוֹר, אִיז אִיהְר בַּיינֶעשְׁטַאנֶען, אַז מָאטְקֶע הָאט אוֹיף אִיהְר, בְּיֶערְנֶע עֶלֶנְדֶע יְתוֹמָה, זַיין אוֹיג גֶעוָוארְפֶן, אוּנ חָאטְשֶׁע עֶר, אִיהְר זָאלְט מִיר מוֹחֵל זַיין, הָאט גֶעהַאט אַ פְּלִיק אוֹיס אַ סִבָּה, דוּרךְ וָועלְכֶע עֶר אִיז בֶּעקַאנְט גֶעוֶועזֶען מִיט דֶעם נָאמֶען: כָאטְקֶע פ···· דָאךְ הָאט צִיפֶּע אִיהְם מִיט דִיא אוֹיגֶן גֶעשְׁלוּנְגֶען, וְויא מֶען זָאגְט.

אַ מוּסָר, אִיךְ זָאג אַייךְ, דָארְפֶן זִיךְ אַרָאב נֶעמֶען הַיינְטִיגֶע פַיינֶע בְּרִיּוֹת, וָועלְכֶע מֵיינֶען אַז נִיט לֶעזֶענְדִיג קַיין רָאמַאן, וַויים מֶען נִיט וְויא צוּ „שְׁפִּילֶן אַ לִיבֶּע“, וְויא דִיא אַלְטֶע וֶועלְט דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס. צִיפֶּע מִיט מָאטְקֶען קָאנֶען זַייא אוֹיף יֶענֶעם עוֹלָם מְחַייֵב זַיין, דֶען בֵּיידֶע, צִיפֶּע – מֶעהְר אַלְס בְּרָכָה זָאגֶן, אוּנ מָאטְקֶע – מֶעהְר אַלְס קוֹים רַאוּנֶען, הָאבֶּן נִיט גֶעקָאנְט, אוּנ דָאךְ····

וְויא צִיפֶּע אִיז גֶערָאטֶן גֶעוֶועזֶען, אַזוֹא אוֹיךְ אִיז זִיא גֶעוֶועזֶען קְלוּג אוּנ אַיינְמָאל, דָאס וַואר בַּייא נַאכְט, אַלְס אַלֶע הָאבֶּן גֶעשְׁלָאפֶן אוּנ זִיא מִיט מָאטְקֶען הָאבֶּן זִיךְ, וְוי זָאגְט מֶען עֶס, פְּרִיוָואַיֶעט וְו-לוּבְוִוי, הָאט זִיא אִים נִיט נַארֶעשׁ בֶּעמֶערְקְט, אַז מִיט חֲתוּנָה הָאבֶּן מוּזֶן זַייא עֶטְוָואס גֶעדוּלְדִיג זַיין, בִּיז גָאט וֶועט זַייא עֶפֶּעס אוֹיפְרִיכְטֶן, צוּשִׁיקֶן אַ כְּשֵׁרָה מְצִיאָה אָדֶער דָאס גְלַייבֶן אוּנ דַאן···· כָאן אִיז זִיא פַּאר אִיהְם אוּנ עֶר פַּאר אִיהְר.

מָאטְקֶע הָאט אַיינְמָאל גֶעהֶערְט, וְוי אַ מַגִיד הָאט אִין זַיין דְרָשָׁה גֶעזָאגְט, אַז דֶער מֶענְשׁ וָואס כְטַארֶעט זִיךְ, זוּכְט, גֶעפִינְט עֶר. דִיא וָוערְטֶער הָאט עֶר גְרָאדֶע נִיט פֶערְגֶעסֶן צוּ גְלַייךְ מִיט דֶעם מַגִידְ'ס אִיבֶּעריגֶע מוּסָר, וָוענֶן לֹא תִגְנוֹב וּכְדוֹמֶה.

נָאר אַ פְּנִים, אַז דֶער, וֶועלְכֶן אִיךְ טָאר נִיט דֶער מָאנֶען זַיין נָאמֶען אוּמְגֶעוַואשֶׁן, הָאט גוּט גֶעוְואוּסְט, אַז מָשִׁיחַ וֶועט נִיט גֶעבָּארֶן וָוערֶן בַּייא דִיא פָּאר, אוּנ הָאט נִיט גֶעאַיילְט צוּ שִׁיקֶן זַייא דִיא כְּשֵׁרָה מְצִיאָה, אוּם זַייא זָאלֶן קָאנֶען וָואס גִיכֶער חֲתוּנָה הָאבֶּן, דֶער פַּאר אָבֶּער הָאט מָאטְקֶע אַלַיין גֶענוּבֶען זוּכֶן אַ מְצִיאָה, חָאטְשֶׁע נִיט קֵיין

כְּשָׁרָה אוֹת הָאט מַאקע גֶעפוּנֶען. אִין אַיין שֶׁעהְנֶעם פְרִיהמָארְגְן הָאט זִיךְ אַ רַייכֶער אוֹרֵחַ פוּן ק—עֶר אַכְסַנְיָא אַרוּם גֶעזֶעהְן, אַז דִיא פוּנְפְצֶעהְן מוּיזִינְד רוּבְּל, וָועלְכֶע עֶר הָאט צוּקָאפְּין גֶעהַאלְטֶען, זַיינֶען נִיטָא. מֶען הָאט אֲפִילוּ מָאטְקֶען גֶעטְרַייסְלְט, צוּגֶעסְטְרַאשֶׁעט אִין דֶער יְשִׁיבָה, וואוּ מֶען לֶערְנְט הִלְכוֹת גְנֵבָה, נָאר דָאס הָאט נִיט גֶעהָאלְפְן. עֶר הָאט זִיךְ גֶעהַאלְטְן בַּייא אַיְן לִי, אוּנ מֶען הָאט אִיהְם נָאךְ אַ קוּרְצֶע צַייט בֶּעפְרַייט, כְּנָהוּג מִיט קְלוּגֶע גַנָבִים.

צִיפֶּען הָאט מֶען נִיט גֶעקָאנְט חוֹשֵׁד זַיין אִין דֶער גְנֵבָה. אַלֶע הָאבְּן גֶעוואוּסְט, אַז וִויא שְׁפֶּעט זִיא זָאל זִיךְ נִיט לַייגְן, מוּס זִי לַייעֶנֶען קְרִיאַת-שְׁמַע, אוּנ גְלַייךְ וִויא זִיא שְׁטֶעהְט אוֹיף, עֶס מֶעג, וִויא מֶען זָאגְט, בְּרֶענֶען אוּנ בְּרָאטְן דִיא אַרְבֶּעט, זָאגְט זִיא בְּרָכָה מִיט גְרוֹיס כַּוָנָה....

אִין אַ קוּרְצֶע צַייט נָאךְ דֶער גְנֵבָה, הָאט זִיךְ צִיפֶּע עֶנְטְזַאגְט פוּן דֶער שְׁטֶעלְלֶע, אוּנ אִיז צוּזַאמֶען מִיט מָאטְקֶען וִויא פֶערְפַאלֶען גֶעוָוארְן פוּן גְלוּפִּינֶע.

2) גָאר נִיט דִיא זֶעלְבִּיגֶע.

אַ יָאהְר צְוַואנְצִיג זַיינֶען אַוֶועק פוּן דֶער וַוארֶענִיקָאוֶוער עֶפָּאכֶע, נָאר וָואס פַאר אַ גְרוֹיסֶע הִשְׁתַּנוּת (אוּמְעֶנְדֶרוּנְג) עֶס אִיז דָאס גֶעוָוארְן אוּנְטֶער דֶער צַייט? ....

אַ סַךְ פוּן אוּנְזֶערֶע בֶּעקַאנְטֶע זַיינֶען אוּנְטֶער דֶעם מֶשֶׁךְ, פוּן רַייךְ גֶעוָוארִין אָרֶעם אוּנ פוּן אָרֶעם—רַייךְ, פִילֶע בַּעֲלֵי-בַּתִּים זַיינֶען גֶעוָוארִין גְ ע ד י נְ ט ע אוּנ פִיל גְ ע ד י נְ ט ע — בַּעֲלֵי-בַּתִּים, אִיךְ רוּף עֶס „בַּעֲלֵי-בַּתִּים", דָאס אִיז צוּ פְּרָאסְט, אוֹיף גֶעקוּמֶענֶע גְבִירִים, שְׁפָּאגִיל נַייעֶ אַרִיסְטָאקְרַאטֶען הָאבֶּען מִיר אוּנְטֶער דֶעם מֶשֶׁךְ בֶּעקוּמֶען, „מִיר הָאבִּין" זָאג אִיךְ, אָבֶּער דָאס אִיז פַאלְשׁ, דֶען אַנְדֶערֶע זַיינֶען שׁוֹין נִיט אוּנְזֶערֶע לְגַמְרֵי.... אוּנ אַנְדֶערֶע וִוילֶען סְתָם, דָאס מִיר זָאלְן זַייא, אוּנ זַייא-אוּנְז נִיט קָאנֶען....

אונזער אמאליגער מאטקע איז, וויא מיר פערשטעהן, אויך געווארין א גביר אונטער דעם משך, אונ האט געהערט צוא דער אויבינגעדאכטער צווייטער קלאססע, מיט ציפען האט ער גראדע פאסטופאיעט ארענטליך, דוקא ניט, וויא פילע היינטיגע יונגע לייטלאך וועלכע ליבען זייערע סאניעס, בערטהעם אונ העלענעס אז א שרעק, נאר צו אגעוויסע צייט פערגעסין זיי זיך און זייא אין גאנצען..

וואו ציפע מיט מאטקען זיינען אהין געקומען, ווייס נאך היינט קיינער ניט אין גלופינע, נאר אזו וויא איך האב א גאנצע געשיקטע אייך מיינע לעזער וועגין דער פארל מיט צוא טהיילין, זאג איך אייך אוים, אז מאטקע מיט ציפקען האבין חתונה געהאט אונ וואהנען אין דער שטאדט וו···· נעבין רוסישען גרענעץ, נאר ווען איהר, מיינע לעזער (אלץ „מיינע", וויא אלע נעשיכטען שרייבער טהוען), זייט אפילו אמאהל גיוועז געלאזירט אין ק-ער אכסניא אונ וועט, א קשיא אויף א מעשה, דו״ך פארינדיג וו···· וועלין זעהן אייערע בעקאנטע, וועט איהר, זאג איך אייך אויף מין הן, זייא ניט דערקאנען אונ ניט געפינען, א עבירה אייער מיהע, אלזא טוס איך אייך מיט זייא בעקאנט מאכין; אין עק שטאדט, וואו דיא אויעזדנע טשינאווניצעסטווא מיטין גאנצען קריסטנ-קרושזאק וואהנען, שטעהט אקליינער אבער שעהנער מויער, אבגעסטראיעט נאך דער לעצטער ארכיטעקטורע, ממש א פאלאץ אונ דארט וואהנט דער געוויסער פאדראציק מארקוס טרוגמאן מיט זיין פרויא····

„קיין שונא קאן דאס ניט טאהן, וואס דער מענש זעלבסט טהוט מאנכמאל זיך אליין", זאגט דיא וועלט אריכטיגין גלייכווארט, דהיינו אז ציפעס מוטער וואלט וויסין, אז איהר טאכטער וועט אמאהל ווערין זיין מאדאמע טרוגמאן, וואס צו דעם קליידעט ניט עפעס דער נאמען „ציפע", וואלט זיא אפשר ניט גיגעבין איהר א נאמען נאך איהר באבין אונ וואלט איהר מיט מיר פערשפארט א קאפ-דרייהניש, וויא איהר משנה השם צו זיין, ווערנ־ זיא איז בנקא געווען!···· א עבירה מיין

מִיהָע, אִיךְ מוּס אִיהְר אָנְרוּפִין מִיט דָעם נָאמֶען וָועלְכִין מַארְקוּס הָאט פַאר אִיהְר גֶעפוּנֶען, הַיְינט דָארֶעטְהָע; חָאטְשֶׁע אִיךְ מִיט אַייךְ זָאלִין, וָויא מֶען זָאגְט, אַז וִויסִין פוּן בֵּייזֶע פָאקִין, וִויא אִיךְ וֵוייס, וִויא אַז קָאן צִיפֶּע אִין דָארֶעטֶע מְגוּלְגָל וֶוערִין, נָאר אוֹיךְ אוּנְזֶער בָּאבָּעם רַאֲגָה.

אַ פָּנִים וִויא לִיבְּלִינְקַייט מִיט פִינְסְטֶערְנִישׁ – זָא אוֹיךְ גְלִיק מִיט אוּנְגְלִיק כוֹסְסֶען זַיין פֶערְמִישְׁט, וִויא וַוייט מַארְקוּס מִיט דָארֶעטְהָען וָוארִין גְלִיקְלִיךְ, דָאךְ הָאבִּין זַייא זִיךְ עֶפֶּעס פַאר אוּנְגְלִיקְלִיכֶע גֶערֶעכְנְט, רוּכְט זִיךְ, דָאס זַייעֶר אוּנְגְלִיק אִיז בֶּעשְׁטַאנֶען נָאר אִין אַ קְלֵיינִיגְקַייט; נָאר דָאס לִיגְט שׁוֹין אִין דָער פְּרִיוִויטְשְׁקָע פוּן דָעם רַייכִין, עָר מֵיינְט שְׁטֶענְדִיג, אַז עָר אִיז דָער אַתָּה בְּחַרְתָּ'נִיק אַלֵיין, אִיהְם נָאר אִיהְם קוּמְט אַלֶעס נוּטְעס אוּנ בַּארְף פוּן קֵיינֶע עַגְמַת נֶפֶשׁ, פוּן קֵיינֶע צָרוֹת וִויסִין.

זַייא הָאבִּין נָאר אַ אַיינְצִיגֶע טָאכְטֶער אַנְנַא גֶעהַאט, זִיא אִיז אַ יָאהְר נֵיינְצֶעהְן אַלְט גֶיוֶוען, עָם פֶערְשְׁטֶעהְט זִיךְ, אַז דִיא הֶערְרֶען פְרוּגְמַאן, וִויא אַלֶע עָלְטֶערִין, אֶהְנֶע אוֹיסְנַאהְם, הָאבִּין גֶיוָואלְט שׁוֹין עֶפֶּעס נַחַת פוּן אִיהְר הָאבִּין; זִיא זָאל הֵייראַטִין, גְלִיקְלִיךְ זַיין אוּנ קִינְדֶער הָאבִּין, אָבֶּער וִויא אוֹיף צוּזֶעצֶענִישׁ, הָאט זִיךְ זַייא נִיט גֶעמַאכְט אַ שִׁידוּךְ פָּא-וְוקוּסוּ, אִיבֶּער הוֹיבְּט, וַוייל אַנְנַא אִיז אַגְרוֹיסֶע בְּרַאקִירֶערְקֶע גֶיוֶועזִין אוּנ הָאט אִין יֶערֶען קַאוַואלֶיער, וָועלְכֶער הָאט אִיהְר הַאנְד גִיבֶּעטִין, גִיפוּנֶען נָאר חֶסְרוֹנוֹת, בַּייא דָעם לֶעצְטֶען וָוארְט וֶועט אִיר מֵיינֶע לֶעזֶער, מֵיינֶען גָאט וַוייסְט, וָואס פַאר חֶסְרוֹנוֹת אַנְנַא הָאט אִין אִיהְרֶע קַאוַואלֶיערִין גֶעפוּנֶען אוּנ זִיא הָאט אֶפְשֶׁר רֶעכְט מִיט אִיהְר בְּרַאקִירִין? זָאלְט אִיהְר וִויסִין, אַז זִיא הָאט נִיט גֶעקוּקְט אוֹיף דִיא חֶסְרוֹנוֹת, לְמָשָׁל: דָער קַאוַואלֶיער אִיז נִיט פְרוּם אוּנ יֶענֶער נִיט אִידֶעשְׁלַאךְ אָדֶער נָאר חַאראַקְטֶערְלָאז, נַיין! אַ זָעלְבֶע חֶסְרוֹנוֹת הָאבִּין פַאר מַעֲלוֹת גֶערֶעכְנְט בַּייא אַנְנֶען אִין דִיא אוֹיגִין, אִיהְר בְּרַאקִירִין אִיז בֶּעשְׁטַאנֶען: דָעם-וַוייל עָר טְרָאגְט אַ אֶמֶת „שְׁוִידַאוָוסְקִין“ נָאמֶען אוּנ פַאטִילְיֶע; אַ צְווייטִין – צוּלִיב שְׁווַארְצֶע הָאר, דֶען זִיא

האט בלאנדע גענוסטירט; א דריטין – ווייל זיין נאז האט געמסרט אז ער איז א איד; א פירטען – ווייל זיא האט געפונען, אז ער איז ניט קלאר אין דיא דינים פון דעם שפאגיל נייעם שולחן-ערוך וועגין קאמפלימענטין אונ א פינפטין···· נאר וואצוא זאהל מען נאך פערהערין פון דיא איבענגעדאכטע מינים רעכענען? וויא שמעקט עס עלטערין, וועלכע ווילין שוין האבין עפעס נחת פון זייער איינציג קינד, ביא דיא עלטערע יאהרין?

אויך האט אננא פערהאסט אלע קאוואליערין, וועלכע זיינען גיוועז דיעלאקעס, געשעפטספיהרער, אין דעם קלאססע קאוואליערין האט זיא געפונען מיט איהר שכל, אז זייא זיינען חלילה ספאסאבנע, אויס צוא מיידין „א בוימעלע מיט ליכטלאך“ צוליב „א נארעשין מנהג“ פון חנוכה – ליכט בענטשין···· היינט פון וואס פאר א לעבין קאן מען וויסין מיט א זעלכע בהמות? יא, א ריכטיגער רעכענונג!···· זיא האט זיך טאקע בעשלאסין, אז זיא מוס בעקומען אאויס געשטודירטען דאקטאר אדער לכל הפחות א יוריסט; דער קלאססע, נאך איהר רעכענונג, זיינען ניט ספאסאבנע צוא ווערין פריש, גיזונד אונ משוגע, וויא מען זאגט, נאך צוא טאנצין א נארעשין מנהג····

דער, וועלכער שיקט צוא דעם טרינקער זיין וויין אונ דעם שפינער זיין פלאקס, וויא ווייבער זאגין, האט אויך אין וו···· ממש צוליב אננעס זכות, צראב געשיקט א זודיקן, אקארסט א אויס געשטודירטין דאקטאר, — ניט אננען אליין האט דער דאקטאר שטארק פעראינטערעסירט, זאנדערין אויך אנדערע סאמזעלין, וועלכע זיינען נאך ניט אזו ווייט וויא אננא, פערלאפין····

מיט דעם דאקטארס ערשיינונג, האט זיך גאנץ וו-ער אינטעליגענציע, וויא פון שלאף אויף געהאפט, דיא סאמזעלין האבין ניט געוואוסט, וויא די קעפ צוא האלטין, מיט די פיס צוא טרעטין, וואס פאר א קליידער צו נייהען אונ וויא מיטין צונג צו דרעהען, יעדע האט פערלאנגט דעם יונגען דאקטאר צוא געפעלין, דען מען האט

געהערט פון זיין לשנה מיל, אז ער איז נאך א חאלאסטאר, דאמסקע שניידער האבין וויא פערגעסין אללע זיסע „שטיקלאך“, וועלכע דער בעריםטער תּון ל···· האט גיט לאנג דורכפארינדיג געזונגען, אפילו דיא ימים – נוראים׳דיגע נגונים, אין וועלכע זייא זיינען קלאר געוועזן וויא מען זאגט, וויא אין אשרי אונ האבין עס געזונגען אפילו טהועגדיג בייא דעם פריץ, האבן זייא אויך אין מויל ניט גענומען, ווייל זייא זיינען פערלעגערט געווארין מיט ארבעט, דיא קרעמער האבין קיין סחורה נעסגאיעט דורך דעם דאקטארס פלוצלונגען קומען, אויך אויף אלע קאסמעטיצעסקע פראדוקטין איז אין וו···· געווארין א גרויסער יקרות····

וען א פרישער פרעמדער מענש וואלט אונטער דער צייט אין וו. געקומען, דאן וואלט ער עס לייכט אטנאשעט צוא דער אמאליגער בהלה, אין דער צייט פון פאמנע, עס האט אויס געזעהן, אז דיא גאנצע שטאדט בחורים מיט מיידלעך האבין חתונה פאר איינמאהל, דאצוא האט זיך געלאזט הערין, פון איינינע רייכע הייזער, פיאנע– שטימען אונ זינגערייען; אנדערע האבין אפילו גוט געשפיעלט, דאך, אלם דיא אלע שטימען האבין זיך אין איינעם פערמישט אונ וו. איז ניט זעהר גרויס, האט זיך אויס געגעבין דאס, וויא די קוואקערייא פון שוואבעס אין א פרודאק אם פריהלינגס–צייט····

אנדערע פריילינס האבין אנגעטאהן פאנ-סנע, מען זאהל רעכענען, איבער הויבט דער דאקטאר, בודטא זייא לעזען זעהר פיל אונ דאדורך איז בייא זייא קאליע דיא ראיה···· האטשע זייא האבין נימאלס א בוך אין האנד געהאלטין, מהיכי תיתי פאר וואס ניט? ···· אללע האבין געזוכט מיטלען, וויא דעם דאקטאר צוא געפעללין.

מיטטעלין וויא זיך צוא זעהן מיטין דאקטאר אונ איהם צוא געפעללין, האט מען שוין געפונען פערשידענע; דיא רייכערע קלאסע אינטעלליגענציע האבין אנגעהייבין ווייערע געבורטסטאגין צוא

זייעֶרן; עֶס פֶערְשְׁטֶעהְט זִיךְ אַז אַדָאלְף פִּינְטֶעל וַאזוּ הָאט דֶער דָאקְטָאר גֶעהַייסִין) וַואוּ׳ פוּן דִיא עֶרְשְׁטֶע גֶעלַארְענֶע, אִיךְ זָאג „גֶעבּוּרְטְסְטַאגֶע׳ וָועהְרֶענְד, אִיהְר מֶעגְט מִיר גְלוֹיבִּין, אַז פִילֶע הָאבִּין לְגַמְרֵי נִיט גֶעוואוּסְט דֶעם טָאג פוּן זֵייעֶר גֶעבָּאהְרֶען, דֶען דאן זַיינֶען זֵייעֶרֶע עֶלְטֶערִין אָרֶעם גֶעוֶועזֶען אוּנ זָאנְדֶער זַייא, זַיינֶען כִּמְעַט אַנְדֶערְ־טְהַאלְבִּין מִנְיָנִים קִינְדֶער גֶעוֶועזֶען, אֶלְזָא פֶערְשְׁטֶעהְט מֶען אַז זַייא זַיינֶען נִיט קַיין שְׁטַארְקֶע גֶעכְט גֶעוֶועזֶען, אוּם מֶען זָאל גֶעדֶענְקֶען זֵייעֶר גֶעבּוּרְטְס טָאג — דִיא צְוֵוייטֶע גֶעמַיינֶערֶע קְלַאסְסֶע אַרִיסְטָאקְרַאטִי, הָאבֶּען אַ אַנְדֶערֶע מִיטִיל גֶעפוּנֶען, דֶער דָאקְטָאר זָאהְל בַּייא זַייא אִין שְׁטוּב זַיין, הַיְינוּ: דֶער פָאטֶער אָדֶער דִיא מוּטֶער הָאבִּין זִיךְ קְרַאנְק גֶעמַאכְט אוּנ הָאבִּין אַדָאלְפִין גֶעפָארֶערְט — אַלְץ קָאסְט דָאךְ אַ וִויזִיט וֶועניגֶער, אַלְס אַ בַּאל — דִיא פְרֵיילִין הָאט שׁוֹין דאבַּייא גִינוּג צַייט אוּנ גֶעלֶעגֶענְהַייט גֶעהַאט אַרוּם צוּא וַוייזִין אִיהְר שֶׁענְהַייט, קֶענְטְנִים אוּנ דָאס גְלַייכִין, אוֹיף דֶער וִויזִיט הָאט זִיא זִיךְ שׁוֹין מִיט אַלֶעם פֶערְטִיג גֶעמַאכְט....

קוּרְץ גֶערֶעדְט, דִיא שְׁטָאדְט וו.... אִיז וִויא אוֹיף צְוֵוייא טְהֵיילֶע צוּא טְהֵיילְט גֶעוָוארִין, אוֹיף אַ הַאלְבֶּע שְׁטָאדְט אִיז וִויא עֶפִּידֶעמְיֶע, רַחֲמָנָא לִיצְלַן, אָנְגֶעשִׁיקְט גֶעוָוארִין אוּנ אִין דֶער צְוֵוייטֶער הֶעלְפְט הָאט מֶען וִויא חֲתוּנוֹת גֶעשְׁפִּילְט, דֶען עֶס וַואר גֶעפְּרַאוֶועט בָּאלֶער, לוּסְטִיגֶע לֶעבֶּענְדִיגֶע טֶענְץ וּכְדוֹמֶה, צוּם רוּמִיל אַז דֶער בֵּית-עוֹלָם וָואלְט אִין שְׁטָאדְט גוּפָא גֶעוֶועזֶען, וָואלְט אַ דוּרְכְרַייזֶענְדֶער גֶעקָאנְט רֶעכְנֶען, דָאס צוּלִיבּ דֶעם, וָואס פִיל קְרַאנְקֶען, מַאכְט מֶען חֲתוּנוֹת אוֹיפִין בֵּית-עוֹלָם (אִין דֶער צַייט פוּן חָלִי - רַע ר״ל הָאט עֶס פַאר אַ גֶעוִויסֶע סְגוּלָה זִיךְ גֶערֶעכֶינְט) נִיט דָאס בִּין אִיךְ אוֹיסִין....

3.) וָואס מֶעהְר אִיז בֶּעסֶער.

וִויא פֶערְשְׁטֶעהְט אִיר, גֶעעֶהְרְטֶע לֶעזֶער? אִיךְ דַארְף אַייךְ גֶעווִיס נִיט דֶער צֵיילִין, אַז אַנְנָא מַארְקוֹבְסָאוְנָא אִיז אוֹיךְ אִין דֶעם

דאקטאר אדאלף פינטל שטארק פעראינטערעסירט געוואהן. איך זאג „אויך", יעשצא בי! זיא נאך מעהר פון אלע מאמעלן, דען זיא האט אונטערגעזוכט ביידע אויבענגעדאכטע קלאססען מוציא צו זיין. פון טרוגמאנס הויז איז ניט קיין באללער, ניט קיין קראנקהייט ארויס אונ אם ענדע האט אננא נאך בעססער געטאהן. זיא איז גאר אליין פריש אונ געזונד אונ קראנק געווארען....

ועהט איר, דאס איז שוין א קליגערער פלאן, דיא מאמזעל אליין זאהל קריינקען, איידער דיא עלטערן אדער א צווייטער, דען אויף וועלכן אופן וועט זיא קאנען מיטן דאקטאר ריידן אונ פערברייגען מעהר, אלס זיא זאהל אליין זיין קראנק? ער וועט איהר פונאנדער פרעגין, וואס איהר קרייגקט אונ איהר ביים האנר האלטן, דען ער דארף דאך איהר פולס רעווידירען; נא, וואס דארף מען מעהר? ....

קראנקער הייד נעביך, האט זיך אננא געמאטערט אום זיך אויס צו פוצען, די האר מיט וקוס פערפלאכטן, אונ האט אויס געזעהן רייצענד שעהן.

יא, איך האב גאר פאר געסן אננעס פיזיגנאמיע אין מיין געשיכטע פאר צו שטעלין, וויא איהרע וואנגען, צאהנער, אויגן, האר אונ דאס איבריגעס האבן אויס געזעהן. אלזא וועל איך אין קורצע ווערטער אייך מיטטהיילן, אז זיא וואר א זעלטענע קראסאוויצע גאר ניט נאך איהרע אינגערליכע פעהלערן, אין וועלכע זיא איז אפשר ניט שולדיג געוועזן זא פיעל, וויא איהרע עלטערן זעלבסט.

דער דאקטאר האט אננען אויף זיך ניט לאנג געלאזן ווארטן. ער איז געקומען, וויא נאר מען האט איהם צו טרוגמאנען גערופן אונ דיא עלטערן האבן איהם אריינגעפיהרט צו איהר אין צימער. ביידע, מארקוס מיט דארעטהען, זיינען קלאמפערשט שטארק בעאונרוהיגט געוועזן איבער זייער טאכטערס לאגע. נאר וויא פערוואונדערט וואר דער דאקטאר זעלבסט, אז ער האט דער וואוקסט אננען זיצענדיג נעבן פיאנע אונ איבענדיג אויס צוא שפילען אליד, וועלכן זיא האט, וויא זיא האט געזאגט אליין געמאכט.

מִיר גֶעפִינֶען נִיט פַאר נֵייטִיג אַרַיין צוּ שְׁטֶעלֶלֶן דֶעם לֵיצָד אִין גֶעשִׁיכְטֶע, דֶען עֶר וַואר אַרוֹיס גֶעגַנְבֶט אוּנ אוֹיפְגֶעפַּארְטָאלְיֶעט פוּן דֶעם בֶּערִימְטֶען שִׁילֶערְס לִידֶער. אַנְנַא הָאט דִיא וָוערְטֶער אוּמְגֶעקֶערְט וִויא מֶען זָאגְט, מִיט דִיא קָאפּ אַרָאפּ אוּנ מִיט דִיא פִּיס אַרוֹיף אוּנ הָאט עֶס אָנְגֶעגֶעבְּן פַאר אִיהְרֶעס.

— גוּטְן טַאג, מַאמְזֶעל! זִיא זִינְד עֶס מַיין פַאצִיעֶנְטִין — ? הָאט פִינְטְל צוּ אַנְנָען גֶעזָאגְט, אַלְס עֶר אִיז צוּגֶעגַאנְגֶען צוּ אִיהְר נָאהֶנְטֶער אוּנ הָאט אִיהְר זַיין הַאנְד גֶערַייכְט.

אַנְנַא הָאט זִיךְ טָארְשְׁזֶעסְטְוֶוענֶע גֶעשְׁטֶעלְט, גֶערַייכְט אִיהְם אִיהְר הַאנְד אוּנ צֵיילֶענְדִיג אִיהְרֶע וָוארְטֶער מִיטְן בֵּייטְשְׁן אַקְצֶענְט, הָאט זִיא גֶעזָאגְט:

— אִיךְ זֶעלְבְּסְט, הֶער דָאקְטָאר הָאבּ דִיא עֶהְרֶע, אַלְס פַאצִיֶענְטְכֶע, זִיךְ פַאר אַייךְ פָאר צוּ שְׁטֶעלְלֶען.

— פוּן אִיהְרֶע רֵייד מַאמְזֶעל, שֵׁיינְט, דָאס זִיא זִינְד עֶטְוָואס נוּר נִיט וָואהְל. עֶס פְרֵייט מִיךְ זֶעהְר, דֶעם וָוארְט „פַאצִיֶענְטְכֶען" אוּנ נִיט „פַאצִיֶענְטִין" צוּ הָערְן. — הָאט פִינְטְל גֶעזָאגְט קְוֶועטְשְׁנְדִיג דֶעם סְלָאג „כֶען" אוּנ "טִין".

אַנְנַא הָאט אִיהְם מִיט אַ זָאנְפְטִין שְׁמֵייכְל בֶּעגְלִיקְט.

— אוּנ וָואס פִיר שְׁמֶערְצְן שְׁפִּירְן זֵיא דָאךְ, גֶעעֶהְרְטֶעסְטֶע!?— הָאט פִינְטְל גֶעפְּרֶעגְט אוֹיךְ שְׁמֵייכְלֶענְד אוּנ הָאט אִיהְר הַאנְד אוּם דֶעם פּוּלְס צוּ הֶערְן גֶענוּמֶען.

אִין דֶער מִינוּט זַיינֶען אַלֶע נֶערְפְן בַּייא אַנְנֶען אִין דֶער אַרְבֶּעט גֶעוֶוען. זִיא הָאט פָּשׁוּט גֶעקְוָואלְן, דָאס דֶער דָאקְטָאר הַאלְט אִיהְר בַּיים הַאנְד אוּנ קוּקְט אִיהְר אָן, פִיל מֶעהְר אַלְס זַיין אוּהְר.

— הַייטֶע בִּין אִיךְ בֵּיינַאהֶע גֶעזוּנְד, נוּר נֶעכְטִין הָאבֶּע אִיךְ פוּן קָאפּ שְׁמֶערְצִין גֶעלִיטֶען. — הָאט אַנְנֶע גֶעעֶנְטְפֶערְט, עֶטְוָואס מִיט גָאז מְלָאבוֹת, אוּם אִיהְרֶע וָוערְטֶער זָאלְן זַאנְפְטֶער קְלִינְגֶען.

פִינְטְל הָאט צוּגֶעלֵייגְט זַיין הַאנְד צוּ אִיהְר שְׁטֶערְן.

— יַא, מַאמְזֶעל! זִיא הָאבֶּען אַיינֶען קַאטַאר בֶּעקָאבְּמֶען, דָאס טְהוּט נִיכְטְּס! אִיךְ שְׁרַייבֶּע אִיהָן גְלַייךְ אַיינֶען מִיטֶעל דַאצוּ, וואוּ אִיזְט דִינְט אוּנ פֶּעדֶער?

אַנְנַא הָאט אִיהְם אויף דֶער פִּיאַנֶע אָנְגֶעוויזֶען, וואו, צוּגְלַייךְ מִיט דִיא שְׁרייב — גֶעצַייג, אִיז אִיהְר אויפְגֶעשְׁרִיבֶּענֶע לִיעֶד גֶעלֶעגֶן. זִיא הָאט עֶס צוּ פָּאלְלִיגֶער וַוייזֶע דָארְט אַוֶועק גֶעלֵייגְט, אוּם פִּינְטֶל וָאהְל דִיא גֶעלֶעגֶנְהַייט הָאבֶּן אִיהְם צוּ זֶעהָן.

דֶער דָאקְטָאר הָאט אויפְגֶעשְׁרִיבֶּען דֶעם רֶעצֶעפְּט כְּדִין וּכְדָת אוּנ הָאט טַאקֶע דֶעם לִיעֶד בֶּעמֶערְקְט. מִיטְן פִינְגֶער הָאט עֶר אויף אִיהְם אָנְגֶעוויזֶן אוּנ גֶעפְרֶעגְט:

— דָאס אִיזְט עֶרְלוּיבְּט, מַאמְזֶעל?

— אַ יָא, מַיין הֶערר! — הָאט אַנְנַא גֶעשְׁווינְד גֶעעֶנְטְפֶערְט — פַאר אַיךְ אִיזְט עֶרְלוּיבְּט. אִיךְ הַאבֶּע עֶס זֶעלְבְּסְט פֶערְפַאסְט אוּנ שְׁפִּיעֶל אִיהְם אוּיס פָארְטְרֶעפְלִיךְ....

— אוּנְזֶער טָאכְטֶער קָאן דֵייטְשׁ וִויא אַ וַואסֶער! — הָאט דָארֶעטְהֶעא אוּנְטֶער גֶעחַאפְּט, צוּ מַאכְן אַ אַיינְדְרוּק אויף דֶעם דָאקְטָאר פִינְטְלָן.

— נָאר דֵייטְשׁ? — הָאט מַארְקוּס אַ פְרֶעג גֶעטָאהְן זַיין פְרוֹיא אַבִּידֶעט — זִיא קָאן אֲפִילוּ פְרַאנְצֵייז וִויא מוּטֶער שְׁפְּרַאךְ!

— פְּרַאכְטְפָאל! — הָאט פִינְטֶל אַיינְגֶעשְׁטֶעלְט, אִיבֶּערְלֶעזֶענְדִיג דֶעם לִיעֶד — אִין אִיהְם קְלִינְגֶען שִׁילֶערְס וָוארְטֶען....

— נֵיין, הֶער דָאקְטָאר! — הָאט אַנְנַא זִיךְ, וִויא בֶּעלֵיידִיגְט, אַרוֹיס גֶעחַאפְּט. זִיא הָאט וִוירְקְלִיךְ גֶעמֵיינְט, אַז פִינְטֶל רֶעכֶנְט, דָאס זִיא הָאט אִיהְר לִיד אַרִיבֶּער גֶעפַאצְקֶעט פוּן שִׁילְלֶערְס, וִויא עֶס אִיז אִין וַוארְהַייט גֶעוֶועזֶן. מֶען זָאגְט אַ גְלַייךְ וָוארְט: „נָא זְדָארָאוְיָא שְׁאפְּקָא הָארִיץ".

— נֵיין, מַאמְזֶע! — הָאט זִיא זִיךְ פֶערְטְהֵיידִיגְט אָבֶּערְמָאלְס — אִיךְ הָאבֶּע עֶס אַלֵיין, אָהְנֶע שִׁילְלֶער, גֶעמַאכְט. אִיךְ וְוָלאדִיעֶ מִיט אַיינִיגֶע שְׁפְּרַאךְ אוּנ בִּין פִיעֶל בֶּעלֶעזֶן.

זיא איז פּמעט אלין פערשעמט געוואָרן זאָגענדיג אָרעלכע ליגענס ·

— אָה, געעהרטע אַננא! איך צווייפל ניט אין דעם; איך זאָגע גאָר, דאס אייער ליעד קלינגט, וויא שילערס צו זיין. — האט זיך פינטל געאיילט צו פערענטפערן.

— דאנקע, דאנקע פיר קאמפּלימענט, העיר דאקטאר;

— דאס איזט אין וואהרהייט אונ ניט קאמפּלימענט — האט פינטל געזאגט — נור איך מעכטע הערן, וויא זיא שפּילען עס אויף דער פּיאנע, ווען זיא ווערדען מיך בעעהרן ····

— אָה, מיט דען גרעסטען פערגעניגען, מאָסיע! — האט אַננא פרייליך געזאגט. זיא האט זיך שנעלל צו דער פּיאנע, קראנקער הייד געבוקט, געזעצט אונ געשפּיעלט, בעגלייטענד מיט איהר שעהנע צונאָסענע שטימע.

— בים, בים! — האט פינטל אַפּלאדירט אונ דיא גליקליכע עלטערן האבן אונטערגעהאַפּט:

— קיינער אין שטאדט שפּיעלט ניט זא מייסטערהאַפט!

— זיא זינגט וויא דיא בעסטע פּאטיע. — האט דאָרעטהע מסכים געוועזן, פונקט וויא זיא זאל אויף דעם א גרויסע זנאבערקע זיין אונ האט געמיינט, אַז נור אַגרויסע זינגערן רופט זיך „פּאטיע“.

— דאס איזט פיעל מעהר אַלס געוויס — האט פינטל א תיכף געגעבן אונ האט זיך קוים פון לאַכן איינגעהאַלטן, איבער דעם וואָרט „פּאטיע“ — נאר איך מעכטע גערנע וויסען, ווער איזט דער גליקליכער, וועמען איהר האבט מיט דעם ליעד בעעהרט.

אַננא איז רויט געוואָרן. זיא האט געוואָלט וואס ארויס ריידין, נאר דיא ווארטער זיינען ביי איהר אויפן צונג פערבליבן. אין דעם מאָמענט איז אַריין גפלויגין עפּעס אַוועיבל פר סאָפּעט אונ פר תראָפּעט:

— ניבער ליבער דאקטאר, ראטעוועט! — האט זיא קוים אויסגעשריען.

— וואס איז? וואס איז? — האט פינטל געפרעגט.

– מַיין מַאן אִי···· מַיין אַלְטֶער אִיז פַארְבַּייא! ····

– אַרְרוּיס, פַארְשְׁיוָוע שְׁזִידָאוְוקֶע! – הָאט אַנְנָא מִיט כַּעַס אַגֶעשְׁרַייא גֶעטָאהְן – וָועהְכְּט נִיט, אַז דֶער דָאקְטָאר אִיז דָא אוֹיךְ מִיט אַקְרַאנְקֶע פֶּערְנוּמֶען? ····

– דוּכְט זַאךְ, אִיךְ וֶועה דוּרְכְאוֹיס גֶעזוּנְטֶע. – הָאט דִיא ווַייבְּל פֶערְדְרִיסְלִיךְ אוּנ מִיט אַ סַאטִירִישְׁן טָאן גֶעזָאגְט.

– דוּא וֶועסְט זִיךְ נָאךְ שִׁילְטְן, פַאשְׁקוּדְנֶע צוּרָה! אַרְרְרְרוּיס!— הָאט מַארְקוּס אַדוּנֶער גֶעטָאהְן אָנְחַאפֶּנְדִיג דִיא ווַייבְּל פַארְן קַארְק אוּנ דוּרְךְ גֶעוָוארְפְן אִיהְר גְלַייךְ דוּרְכְן טִיהְר.

פִּינְטְלֶען אִיז עֶפֶּעס פוּן דֶער סְצֶענֶע נִיט לָאוְוקֶע גֶעוָוארְן.

– עֶרְגֶערְן זִיא זִיךְ נִיכְט זָא פִיעֶל הֶער טְרוּגְמַאן, הָאט עֶר גִיזָאגְט – אִיךְ מוּס מַיין פְּפְלִיכְט אַלְס אַרְצְט עֶרְפִילְלֶען, אוּנְד אִיהְר, אַנְנַא, בֶּעקוּמֶערְט זִיךְ נִיכְט. וֶוען סַיין ווִיזִיט אִיזְט אִיךְ אַנְגֶענֶעם, דָא קָאם אִיךְ גְלַייךְ צוּרִיק.

– בִּיטֶע, בִּיטֶע מָאסְיֶע דָאקְטָאר! דָאס ווִירְד בַּייא מִיר דִיא גְרֶעסְטֶע עֶהְרֶע זַיין···· אַ הִיבְּשֶׁע שְׁטָאדְט, דוּכְט זִיךְ, לֵיידֶער הָאבֶּע אִיךְ נִיכְט מִיט וֶועמֶען אַ וָוארְט צוּ שְׁפְּרֶעכְן. הִיעֶר אִיסְט קֵיינֶע רֶעכְטֶע פְרַיילִין, קֵיין פֶערְנִינְפְטִיגֶער יוּנְגֶער מֶענְשׁ····

– אוּנְזֶער טָאכְטֶער קָאמְפַּאנִירְט זִיךְ נוּר מִיט קְרִיסְטְנְס, זִיא הָאט פַיינְד דִיא שְׁזִידָאוְוקֶעס. – הָאבְּן דִיא גְלִיקְלִיכֶע עֶלְטֶערְן אַרוֹיס גֶעבְּרָאכְן.

– אַדְיֶע, צוּם וִוידֶערְזֶעהְן מַאמְזֶעל! – הָאט פִּינְטְל גֶעזָאגְט גֶעהֶמֶענְדִיג זַיין הוּט.

– וֶועהְר, וָועהְר אַנְגֶענֶעהְם! – הָאט אַנְנַא גֶעזָאגְט אָנְנֶעמֶענְדִיג זַיין הַאנְד.

– אוּנְזֶער הַייז אִיזְט פַאר אִיךְ, הֶער דָאקְטָאר, אַלֶע צַייט אָפִין.·· הָאבְּן דִיא הֶערְרֶען טְרוּגְמַאן דַאבַּאוֶועט.

פִּינְטְל אִיז אַוֶועק אוּנ אַנְנָא אִיז פֶערְבְּלִיבְּן מִיט דִיא הָאפְנוּנְג, אַז דֶער דָאקְטָאר אִיז אִיהְרֶער, אִיהְרֶער אִיךְ אַיְבִּיג····

4) דיא לַאגִיצְנָא אויפְגֶעקְלֶעהְרְטֶע פְרַיילִין.

עֶס פֶערְשְׁטֶעהְט זִיךְ, אַז פוּן דֶעם אויבֶּענְגֶעדאכְטְן וְויז'ט אָן, אִיז בַּיי דִי טְרוּגְמַאנֶעס אִין שְׁטוּב אַוֶועק אַ לֶעבְּן וְוי דֶער רוּסְסֶע זָאגְט, קַאק פָּא מַאסְלוּ. יֶעדֶען טָאג הָאט מֶען אוּנְטֶער גֶעזוּכְט פֶערְשִׁידֶענֶע נַייסְלַאךְ מִיט וָואס דֶעם דָאקְטָאר מֶעהְר צוּ גֶעפֶעלְן, מֶעהְר זַיין קָאפּ צוּ בֶּערוּישִׁין, מִיט וָואס מֶעהְר עֶפֶּעקְט צוּ מַאכְן אוּנ וָואס פַאר אַ קְיוּרְפְרִיז אִים אוֹיס צוּ שְׁטֶעלְן. עֶס פֶערְשְׁטֶעהְט זִיךְ אוֹיךְ, אַז עֶס אִיז נִיט אַוֶועק אַ טָאג אָהְנֶע סֶעמֶעינֶע וֶועטְשֶׁערִינְקֶעס, אוּנ אַז דֶער דָאקְטָאר הָאט נִיט אֵיין טָאג פֶערְפֶעהְלְט צוּ בֶּעזוּכְן דִי בַּאלִיקֶעס מִיט דֶער שֶׁעהְנֶע אַנְגֶען צוּזַאמֶען, עֶס אִיז קֵיין וואוּנְדֶער, אַדָאלְף פִינְקֶל הָאט פַר זִיךְ גֶעזֶעהְן אַ גוּטְן צוּקוּנְפְט, אַ שֶׁעהְנֶע פְרַיילִין מִיט אַהִיבְּשֶׁע סוּמֶע גֶעלְד, דֶען אֵיינְבָּאהְל, אִין אַ רַאזְגָאוָואר מִיט דֶעם הֶערִין טְרוּגְמַאן אַלֵיין, הָאט אִים דֶער לֶעצְטֶער בֶּעמֶערְקְט, דָאס עֶר רֶעכְנְט צוּ גֶעבְּן זַיין טָאכְטֶער צְוַאנְצִיג טוֹיזֶנְד טָאהְלֶער נַדָן, אוֹיבּ עֶס וֶועט זִיךְ מַאכְן אַ שִׁידוּךְ וְויא עֶר מֵיינְט. אַדָאלְף הָאט אֵיינְגֶעזֶען, אַז דִי טְרוּגְמַאנְס זַיינֶען צוּ אִיהְם עֶפֶּעס מֶעהְר אַלְס בֶּעפְרַיינְדֶעט, אוּנ עֶר, פוּן זַיינֶער זַייטֶע, הָאט אוֹיךְ אוֹיפְּגֶעפַּאסְט צוּ וַוייזְן, אַז עֶר אִיז צוּ אַנְגֶען מֶעהְר אַלְס גְלַייכְגִילְטִיג, נָאר וְויא אוֹיף צוּלֶעצְטֶענִיש, הָאט עֶר זִיךְ נִיט גֶעאַיילְט צוּ בֶּעטְן אִיהְר הַאנְד. עֶר הָאט אֵיינְגֶעזֶעהְן וְויא מֶען אִיז אִין אִיהְם פֶערְקָאכְט, פֶערְלִיבְּט אִיבֶּער דִיא אוֹיעֶרְן, וְויא מֶען זָאגְט, אוֹיךְ דָאס עֶר הָאט נִיט קֵיין קָאנְקוּרֶענְט אוֹיף דֶער סְחוֹרָה. מִיט אַמָאהְל אָבֶּער הָאט זִיךְ אַזוֹי גֶעמַאכְט, אַז עֶר הָאט גֶעמוּסְט מַאכְן אַ פּוּבְּלִיצְנָע רֶעשֶׁענִיֶע, אַלְץ טַאקֶע וְויא עֶר הָאט גֶערֶעכֶנְט, אַז מֶען וֶועט זִיךְ בַּיי אִיהְם בֶּעטְן.

דָאס וַואר גְרַאדֶע אַנְגֶעס אַ בְּרִיעף, וֶועלְכֶער הָאט גֶעצְוואוּנְגֶען פִינְקֶלֶען, זַיין רֶעשֶׁענִיֶע צוּ מַאכְן אוּנ וְו-אָדְנָא פְרֶעקְרַאסְנָאיָע אוּטְרָא, וְויא דֶער רוּסֶע זָאגְט, הָאט עֶר גֶעבֶּעטֶען בַּיי דִי טְרוּגְמַאנְס, וְוי דִי כָאדֶע אִיז, דֶער שֶׁעהְנֶער אַנְגֶעס הַאנְד...

מיר פערשטעהן אויך. אז לויט פארמע, האבן איהם דיא טרוגמאגס אב געשיקט צו אננען, אונ זיא, האט זיך לאנג ניט געלאזן בעטן זיא איז מיט דעם אובערשטענס הילף וויא עס איז מרוצה געווארן.

אונ וויא איך, מיינע לעזער פערשטעהט, זיינט איהר געוויס נייגעריג צו וויסן, וואס אזא געבילדעטע פריילין קאן שרייבן צוא איהר הערצענסגעליבטען, וועהרענד דיזער האט זיך נאך ניט ערקלעהרט איהר אין ליבע: איך דארפין מיר וויסן, ביז וואנען איהר בילדונג האט דער לאנגט, אז זיא האט פאר נעטהיג געפונען זיך צו שעמען מיט זיך זעלבסט.... דערום וועל איך דא פאר אייך, מעתיק זיין אות באות איהר בריעף:

מיין מארגענסטערנגל! מיין פינקעלשטערן! מיין זאננענשטראהל! מיין.... איך ווייס מעהר ניט, וויא אן צורופן.... מיין אדאלף!

וואס קאן עס זיין? וויא זאל איך עס בעקלערן, וואס עס ציהט מיר זא צו אייך ליעבער אדאלף? אזויא וויא איך בין פיעל בעלעזן אין דער דייטשעשע אויך רוססישע אונ פראנצאזישע ליטעראטור, נעהם איך פאדראבנע זוכן אונ בעקלערן דיא אורזאכע, דיא פריצינע וואס פאר אקראפט עס ציהעט מיר צו אייך. איך רעכן: אזויא וויא זיאן איז אזא מעטאליזם, וועלכער קומט אריין אין מעדיציניזם אונ מיר ביידע וואהן איינסט קראנק, זא דאס מען האט אונז דעם מיטטעליזם נעגעבן אונ אזויא וויא מאנכעסמאל האט דער מאטעריאליזם איין אויך מאגנעטיזם אין זיך אונ מאגנעטיזם, וויא מיר ווייסן, האט אין זיך דעם קראפט צו ציהען, אלזא זאהל דער מאגנעטיזם מיר צו אייך ציהען? .... נאר ניין! איך קאן ניט גלויבן, אז איהר זאהלט מעהר מאגנעט אין זיך האבן, אלס איך; מיין הערץ זאהל צו אייך ציהען אונד אייערעס צו מיר ניט.... זאהל עס זיין ביי מיר דיא פריצינע, וויא דיא וועלט זאגט, אהארץ פיהלט אהארץ, ווארום פיהלט אייער הערץ ניכט מיינע? מיין פרוואונדעטעס הערץ, וועלכע ווארט דאס איר, אלס דאקטאר מעדיצין, וואלט זיא מיט דעם באלזאם, וואס הייסט ליבע, געהאלפן .... אך!

עֶס צִיהָעט מִיר צוּ אַייךְ, לִיבֶּער אַדָאלְף! אִיךְ לִיבּ אַייךְ מִיט דֶער הַייסֶעסְטֶע פְלַאמֶע פוּן לִיבֶּע! וָוארוּם לִיבְּט אִיר מִיר נִיט? וָוארוּם....

„אַךְ אַמָאר! דֶער זוּיבֶּערֶער טַייךְ *), וָועלְכִין מֶען הָאט אַ מָאהְל פַאר דֶעם גָאטְט פוּן לִיבֶּע גֶעהַאלְטִין, אָה! אִיךְ מֶעכְטֶע גֶערְנֶע אִין דִיר שְׁווִימְמֶען, אָנְשֶׁעפִּין דַיינֶע לִיבֶּע וַואסֶער אוּנ גֶעבִּין טְרִינְקֶען אַייךְ, מַיין לִיבֶּער אַדָאלְף! וָוארוּם לִיבְּט אִיהְר מִיר נִיט, אַדָאלְפְּכֶען?!.... אִיךְ בִּין דֶען הֶעסְלִיךְ? אָה, נֵיין! אַלֶע קְרִיסְטִין פַאלִין דָאךְ פַאר מִיר, אַלֶע אַלֶע קָאנֶען זִיךְ דָאךְ גָאר נִיט זַאט אָנְקוּקִין אוֹיף מִיר!....

לִיבֶּער אַדָאלְף! אִיהְר זַיינְט שֶׁעהְן, אַךְ וִויא שֶׁעהְן אִיהְר זַיינְט! אִיךְ טְהוּא אַ בְּלִיק אוֹיף דֶעם טֶ..זִרְגִינְשְׁטֶערִין, אוֹיךְ מִיר גֶעשַׁיינְט, זָאג אִיךְ, אַיין בְּלִיק אַדָאלְפְס, שַׁיינְט מֶעהְר פוּן דִיר אִין גַאנְצִין! — אוֹיף דֶער מָאנְד — אָבֶּער וִויא קוּמְט עֶס צוּא אַדָאלְפְס גֶעזִיכְט? הָאטְיַא מַיין מוּטֶער הָאט מִיר אַלְס קִינְד גֶעזָאגְט: יַא קְסְטַאטִי מוּס אִיךְ אַייךְ בֶּעמֶערְקִין, לִיבֶּער אַדָאלְף, אַז אִיךְ גִידַיינְק אַ זַאךְ צְשָׁארְט זְגַאיֶעט וִויא לַאנְג, גִידַיינְק אִיךְ, וִויא זִיא הָאט מִיר גֶעוִויזִין עֶפֶּעס אַ שַׁייֶע צוּא אַ שְׁמַעיָה אַ מֵילַאךְ אִין דֶער מָאנְד.... אִיךְ זָעה דִיא זָאנְגֶע אוּם פְרִיה מָארְגִין, נָאר, אִיךְ פְרֶעג זִיךְ זֶעלְבְּסְט, דָאס אִיז דֶען גֶעשַׁיינְט? מִיט וָואס קָאן זִיא מִיר שַׁיינֶען, וָועהְרֶענְד דָאס אִיז נִיט קֵיין מֶענְש?....

פוּן אַלֶעם דֶעם בֶּעשְׁלִיס אִיךְ, אַז אִיהְר לִיבֶּער אַדָאלְף מוּסְט זַיין מַיינֶער! דֶען וָוען נִיט, פִיהְרְט דָאךְ גָאטְט שְׁלֶעכְט דִיא וָועלְט! אָנְשְׁטָאט דִיא זָאנְנֶע, וָועלְכֶע פֶערְנֶעהְמְט, וִויא אִין דֶער גֶעאָגְרַאפִיֶע שְׁטֶעהְט, מֶעהְר אַלְס דִיא גַאנְצֶע עֶרְד, הָאטְשֶׁע אִיךְ גְלוֹיבּ דָאס נִיט! הָאט עֶר דָאךְ גֶעקָאנְט אַייךְ פָאמְיֶעקְסְטֶען אוּנ אִיהְר וָואלְט פִיל מֶעהְר, אַלְס דִיא זָאנְנֶע גֶעשַׁיינְט!!!....

*) אַנְנַא הָאט גֶעבִּיךְ גֶעהֶערְט, אַז אִין דֶער מִיטְהָאלָאגִיע אִיז פַאראַן גֶערֶעכִינְט אַ גָאט פוּן לִיבֶּע מִיט דֶעם נָאמֶען „אַמָאר“ אוּנ אִין גֶעאָגְרַאפִיע וָוערְט דֶער כָאנְט אַ טַייךְ „אַמוּר“ אַרוּם זִיבִּירְיֶען, אַלְזָא הָאט זִיא דִי בֵּיידֶע נֶעמֶען צוּנוֹיף גֶעמִישְׁט אוּנ גֶעשְׁלָאסִין אַ שִׁידוּךְ.

„אָבֶּער מיין ליבֶער זיסֶער אַדָאלְף, וָוארום שַׁיינְט אִיהְר פָאר מִיר נִיט ! בֶּעזִינְגֶעט זִיךְ ! לִיבְּט דִיא, וָועלְכֶע אִיךְ לִיבְּט, וָועלְכֶע קָאן אָהנֶע אִיךְ נִיט לֶעבְּן, וָועלְכֶע וָועט גֶעוִויס אַ עֶנְדֶע צוּא אִיהְר לֶ··· אֶי, אִיךְ פִירְכְטֶע עֶס נָאר פוּן מַיין טויל אַרוֹיס צוּא לָאזִין, אוֹיבּ אִיהְר לִיבְּט נִיט דִיא, וָועלְכֶע עֶרְוַוארְטֶעט מָארְגִין אַייעֶר בֶּעשְׁלוּס, אַייעֶר אַנְטְוָוארְט, אַייעֶר אַנְנָא“.

אָט הָאבּ אִיךְ אַייךְ, מַיינֶע לֶעזֶער, פָארְגֶעשְׁטֶעלְט אַנְנֶעס בְּרִיף, טָאטְש וְו-טָאטְש, אוּנ פוּן דֶעם אִינְהַאלְט, קָאנְט אִיהְר, דוּכְט מִיר, עֶרְקוּנְדִיגֶען, וִויא וַוייט אִיהְרֶע קֶענְטְנִיס הָאט דֶער לַאנְגְט, נָאר אוֹיךְ אוּנְזֶער בָּאבֶּעס דְאָגֶה, מְחִילָה אִיךְ הָאבּ זִיךְ שְׁטַארְק פֶערְטַאטֶערְט לַאכֶענְדִיג.

אַדָאלְף הָאט אוֹיךְ גֶעלַאכְט לֶעזֶענְדִיג דֶעם בְּרִיף, נָאהְר דִיא צְוַואנְצִיג טוֹיזֶענְד טְהָאלֶער הָאבִּין אַלֶע פֶעהְלֶערִין פֶערְדֶעקְט, דַאבַּאי אִיז עֶפֶּעס אַדָאלְף אַלֵיין אוֹיךְ נִיט, וִויא מֶען זָאגְט, אַנָא אַי אַי אַי גֶעוֶועןָ, וִויא מִיר וֶועלִין שְׁפֶּעטֶער זֶעהְן.

5) גֶעטְרָאפִין אִין פִינְטִיל.

— נוּא, וָואס וֶועסְטוּ אִיצְט זָאגִין, מַאמַא ? — הָאט אַנְנָא גֶעזָאגְט, צוּלוּיפִינְדִיג מָלֵא שִׂמְחָה צוּא אִיהְר מוּטֶער, אַלְס אַדָאלְף אִיז פוּן אִיהְר אַוֶועק, נַאכְהֶער וִויא עֶר הָאט אִיהְר זַיין לִיבֶּע עֶרְקְלֶערְט אוּנ גֶעבֶּעטִין, דָאס זִיא זָאל אִיהְם מִיט אִיר הַאנְד בֶּעגְלִיקִין.

— וֶוענִין וָואס פְרֶעגְסְטוּ מִיר, מַיין קְרַאסָאטְקֶע ? — הָאט דָארֶעטְהֶע אִיבֶּערַאשְׁט אוּנ פֶערְוואוּנְדֶערְט גֶעפְרֶעגְט.

— שְׁטֵייטְשׁ, וֶוענִין וָואס זָאל אִיךְ דִיר פְרֶעגִין, אַז נִיט וֶוענִין דָאקְטָאר ?

— אַהַא, אִיךְ וַוייס שׁוֹין, וָואס הֶערְט זִיךְ, מַיין קְרַאסָאטְקֶע, ער גֶעפֶעלְט דִיר ?

— וָוארוּם זָאל מִיר אַזָא מֶענְשׁ נִיט גֶעפֶעלִין ? דָאס אִיז טַאקֶע אַ פְרַאגֶע.

— טָא וָואס דֶען פְֿרֶעגְסְטוּ מִיר ? — הָאט דָארֶעטְהֶע זִיךְ נָאךְ מֶעהְר פֶֿערְוואוּנְדֶערְט.

— אִיךְ פְֿרֶעג דִיר, וָואס וָועסְטוּ אִיצְט זָאגִין וֶועגִין אַלְפָֿאנְסִ'ן. דוּא בִּינְכְסְט דָאךְ נִיט לַאנְג שְׁטַארְק צוּקְלֶעכְט גֶעוֶועזֶען, אַז דֶער פַֿארְשְׁיוֶוער שְׁזִידוּעַ הָאט פוּן מִיר אַ אַטְקַאז בֶּעקוּמֶען, אִיךְ וָואלְט, מֶעגְסְט מִיר גְלוֹיבִּין, נִיט בַּייטִין אַדָאלְפְֿס פָֿארְמִיגֶעטַאק אוֹיף אִיהְם אִין גַאנְצִין.

דֶער אָבֶּער אִיז מֶעהְר נִיט, וִויא אַ אָרֶעמֶער דָאקְטָאר אוּנ אַלְפָֿאנְס אִיז גֶעוֶוען אַ גְבִירִישׁ קִינְד, זַיין פָֿאטֶער וָואלְט אִים גֶעוִויס אַ כַּךְ נַדַן גֶעגֶעבִּין אוּנ מִיט דֶער צַייט וָואלְט עֶר אִיהְם יַרְשָׁה'נֶען אִין גַאנְצִין....

שְׁטָא זַא סְוִוינְסְטְוָוא, מַאמֶע! — הָאט אַנְנָא שׁוֹין נִיט גֶעקָאנְט אוֹיס קוּמֶען אִין דֶעם אוֹיס דְרִיק.

— נָא שְׁרֵייא נִיט, זָאל זַיין וִויא דוּא זָאגְסְט מַיין קְרַאסָאטְקָע, הָאט אִיהְר דָארֶעטְהֶע אִיבֶּער גֶעבֶּעטִין — זַייא שְׁוֶוע מִיט אִיהְם גְלִיקְלִיךְ.

— גֶעווִיס וֶועל אִיךְ מִיט אִיהְם גְלִיקְלִיךְ זַיין! — הָאט אַנְנַא שְׁטָאלְץ גִיזָאגְט — דוּא מַיינְכְסְט אִיךְ וֶועל שְׁטֶענְדִיג זַיין נֶעבִּין דִיר ? נַיין, אִיךְ וֶועל מִיט אַדָאלְפִֿן פְֿרַאמֶע אִין פַּארִיז אַרוֹיס פָֿאהְרִן, נִיצֶעווָא עֶר וֶועט אוּמֶעטוּם זַיין שְׁטֶעטְל בֶּעשְׁטֶעהְן.

דָארֶעטְהֶע אִיז גֶעבְּלִיבְּן שְׁטֵיין שְׁטִיל.

— וו.... הָאט שׁוֹין מִיר דֶער עֶסְן, פּוּי גַאדָאכְט! הָאט אַנְנַא גֶעפַֿאנְטַאזִירְט— דוּ מַיינְכְסְט, אַז פַּארִיז אִיז שׁוֹין גָאר? זוּמֶער וֶועל אִיךְ דָאס מֶערְסְט זַיין אִין אִיטַאלְיֶען. אִיךְ הָאבּ גֶעלֶעזְן וֶועגְן אִיטַאלְיֶע, דָאס אִיז אַ גָאלְדֶענֶע מְדִינָה.

— אָבֶּער וִוי אַזוֹי וֶועסְטוּ אוּנְז אַוֶועק וַוארְפְֿן? — הָאט דָארֶעטְהֶע בְּמְעַט גֶעוֵויינְט, פּוּנְקְט וִוי אִיר טָאכְטָר אִיז שׁוֹין גְלִיקְלִיךְ אוּנ פָֿארְט אָבּ פוּן אִיר אִין אִיטַאלְיֶען.

וֶועל אִיךְ אַוַדַאי צוּלִיבּ אַייךְ פִֿינְסְטֶערִין אִין וו. ? אַשֵׁיינֶער פְּלַאן, חָלֶעבִּן! אַלְץ זִיצְט מֶען דָאס אוּנ מֶען הַאלְט זִיךְ אָן דֶר טוּטֶרְס פַֿארְטוּךְ?

– ווי פועלסט דו דאס אבער ביי זיך, צו רעדן אזעלכע ווערטער, מיין טאכטער? דו ווייסט דאך, אז דו בינסט ביי אונז איינע, דעם גאנצן לעבן האט מען אויף דיר געהארעוועט, זעהסט דאך, מען זאלעוועט ניט קיין געלד, אום דיר צו מענשן צו שטעלן....

– אוודאי צוליב אייערע נדן, ווערסטו זאגן, נעמט מיר צדאלף?– האט אננא ניט גלאזן איר מוטער אירע טענות ענדיגן – מיין בריף האט אויף אים מער געדייסטעוועט, אלס אייערע געלד....

– אט גע שוין, געה נארוניא!

– אי, איך האב ניט וואס צו רעדן מיט אזא אונוויסענדע, וויא דו ביסט, איך וועל בעסער אין דער צייט לעזן א צייטונג, וועל איך אין אים וויכטיגערעס געפינען, וויא מיט דיר צו רעדן, – מיט דיא ווערטער האט אננא א קלאפ גיטאן מיטן טיר און איז אריין צו זיך אין צימער.

אננא האט זיך ווירקליך געזעצט לעזן א צייטונג, דאן וואר טאקע וואס צום לעזן.

דאן וואר אין רעכטן באזגאר פון דער רוסיש – טערקישע קריג, און חאטשע אנא וואר אין דייטשלאנד געבארן און האט אלץ געמיינט אז נאר דייטשלאנד האט בכח צו האבן שטארקע העלדן אדער ליבע אנטיסעמיטן וועלכע זאלן זיך איבער דעם אידן גלייך מיט איר אויסדריקן, אבער אלס אין די דייטשעשע צייטונגען וואר אויך פיל געשריבן וועגן גוויסן בערימטן רוסישן העלד סקאבעליאוו, איז אנא אין אים שטארק פעראינטערעסירט געווארן אלס זי האט זיין בילד צו זעהן בעקומען האט זי זיך וואסחישצאיעט זייער איבער אים, און נאך מער האט ער איר קאפ פערנומען, אלס זי האט צו וויסן בעקומען, אז ער פערהאסט אידן; פון וואנען זי האט פון דאס געוואוסט, ווייס איך אז אסור ניט.... אפשר ווייל ער האט קיינע פאדריאדן קיין אידן ארויס געגעבן?.. נאר ווי די מעשה איז געווען, אננא איז געווארן סקאבעלאווס א אמתע פאקלאניצע הויל אויס דער מנעניע, ווייל זי האט געהערט, דאס ער האט א אידן געגליך מיט איר פיינד....

נָאר דָעם טָאג, וְויא עָס הָאט אויסְגָעוִויזֶען, הָאט אַנְנַא דָעם בְּלַאט גְעהַאלְטְֹען גָאר וְוִי אַ אִינְגֶעל וָואס ווִיל נִיט לֶערְנֶען הַאלְט אַגְמָרָא, עֶר שְׁרַייבּט אונ רָעדְט נָאר, ווייל עָר הָאט מוֹרָא, דָער פָּאטָער אָדָער דָער רַבִּי וָועט אַרַיין קוּמֶען זָאלֶען זַיי זָעהֶען דָאס עָר זִיצְט נִיט לֶעדִיג. אַנְנַא הָאט גֶעקוּקְט, גֶעקֶערְט דֶעם בְּלַאט אויף אַלֶע זַייטֶען, נָאר אִירֶע אויגֶען הָאט זִי אִין פֶענְסְטֶער גֶעהַאלְטֶען, אַפָּנִים זִי הָאט אַרָאלְפִין עֶרְוַוארְט.

עָס אִיז אָבֶּער אִיר גִמְאָס גֶעוָוארֶען וַוארְטֶענְדִיג, אונ אָט גֶעצֶעוָוא דְרֶעלַאט, הָאט זִיא אָנְגֶעפַאנְגֶען קוּקֶען, קֶעהְרֶען דֶעם צייטוּנְג, אוּם אויף צוּ זוּכֶען עֶפֶּעס נַייֶעס, בִּיז זִיא אִיז גְקוּמֶען צוּ דֶעם אָטְדֶעל, וָועלְכֶער צייכֶנְט זִיךְ אוּנְטֶער דֶעם נָאמֶען „פֶערְשִׁידֶענֶע נַייֶעס“ אוּנ הָאט גֶעפוּנֶען דָארְט אַ מַעֲשֶׂה מִיט אַ סָאצִיַאלִיסְט, וָועלְכֶעם הָאט מִיט אַיינִיגֶע וָואכֶען צוּרִיק גֶעטְרָאפֶען אִין דֶער פְּרַייסִישֶׁע רֶעזִידֶענְץ — שְׁטָאדְט „בֶּערְלִין“. דִיא עֶרְצֵיילוּנְג, וְוִי עָס הָאט אויסְגֶעוִוזֶען, הָאט אִיר שְׁטַארְק פֶערְאִינְטֶערֶעסִירְט, דֶען זִיא הָאט אויפְגֶעהֶערְט אִין פֶענְסְטֶער צוּ קוּקֶען אוּנ הָאט עָס אַיינִיגֶע מָאל אִיבֶּער גֶעלֶעזֶען.

„סָאצִיַאלִיסְט“. דָער וָוארְט אַלֵיין הָאט בְּכֹּחַ, פוּן אִים עֶרְצִיטֶערְט צוּ וָוערֶען, אוּנְטֶער דֶעם נָאמֶען פֶערְשְׁטֶעהֶען מִיר רוּסִישֶׁע אִידֶען, אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע מְהַאמֶען. עֶר רַייסְט אָב קִינְדֶער פוּן עֶלְטֶערֶען, מַאנֶען פוּן פְרוֹיֶען אוּנ לִיבֶּע פוּן פְרַיינְד. דָאס אִיז אַנָאמֶען גֶעלַייגְט אויף אַ ווִיסְטֶע חֶבְרָה וָועלְכֶע ווִיל אַוֶועקְט קַאפּוּיר וְוִי מֶען זָאגְט, אוּם קֶעהְרֶען אוּם עָס זָאל זִיךְ פִיהְרֶען נָאךְ אִיר סְדְרָאִי, וָועהְרֶענְד עָס הַאלְט נִיט פוּן קֵיין סְטְרָאִי, קֵיין אָרְדְנוּנְג....

אוּנ וָוער נָאךְ אַזוֹ פִיל וָוערֶען אוּנ דַארְפִין עֶרְצִיטֶערְט וָוערֶען פוּן דֶער עֶפִּידֶעמִיֶע „סָאצִיַאלִיזְמוּס“, וְויא מִיר אִידֶען? וָוער לַיידֶעט אַזוֹ פִיל פוּן יֶעדֶע פֶערְדְרָאהְנִישׁ, יֶעדֶער פֶערֶעוַוארַאט, וָועלְכֶע קוּמֶען אויף דֶר ווֶעלְט וָואבְּשְׁטֶע אוּנ פוּן דֶער ווִילְדֶע בְּרִיָה וְו-אַסָאבֶּענְנָאסְטִי, וְויא מִיר אִידֶען? פַּר אַרִיכְטִיגֶען בְּעווַייז, דוּכְט זִיךְ, קָאן אוּנְז דִינֶען דֶר אוּנְגְלִיקְלִיכֶער 1881 טֶער יָאהְר, אִין וָועלְכֶען דִיא ווִיסְטֶע חֶבְרָה „סָאצִיַאלִיזְמוּס“ הָאט

טערדעריש אומגעבראכט אונזער טהייערין גוטין קייזער אלכסנדר דעם צווייטן, וועלכער איז פר אונז א גוטער פאטער געוועזן אונ גלייך האט די וויסטע חברה אויס געבילדעט פון זיך א צווייטע טערדערישע חברה מיט דעם נאמען „אנטיסעמיטיזמוס“, וועלכע האט דאן אין דעם זעלבן יאר וויא אלע ווייסן, פערגאסן אונזער בלוט אין צווייען אונ מיר זיינען נאך אויך יעצט, ניט געזונד געווארן פון די קלעפ, וועלכע זיא האט אונז מיט דר פולער האנד וויא מען זאגט, געשאנקען, נאך היינט אונ ווער ווייסט ביז וויא לאנג דונערט אונ וועלין חלילה דונערן אין אונזערע אויערין, איהרע ווילדע משונה׳דיגע קולות····

נאך מער איז צו בעוואונדערין, אז פון אחינו בני ישראל, אמת אזעלכע, וועלכע האבן שוין לאנג געהאלטן אונז צו זאגן אדיע···· זיינען אויך צוגעשטאנען צו דר „סאציאליזמוס“ אונ אויך צו „אנטיסעמיטיזמוס“, לויט וויא עס איז געוועזן אין צייטונגען געשריבן, אין דיא צייט פון דיא יודענע פאגראמעס, נאר אין ווארהייט דארפן מיר דאס ניט בעוואונדערין, דאס זיינען גנוועזן דורך אויס אזעלכע יונגע מענשן, וועלכע האבן שלעכטע ערציהונג בעקומען, וועלכע, בעפאר זייא האבן זיך געבילדעט, האט מען אין זייא קיינע אידישקייט פערפלאנצט *).

נאך

*) צוליב דעם וואס אנדערע עלטערן פערפלאנצן ניט רעליגיע אונ אונזער בלוטיגע היסטאריע אין דאס הערץ פון זייערע יונגע קינדער, וואס דאס וואלט וויכטיגע מיטלען זייא אויף להבא געגעבין, אום זייא זאלין האבין א צובונד צוא זייער נאציאן; ווערט אויף אונז מקוים דיא געשיכטע, וועלכע ווערט אים דייטשען געבראכט, מיט די ווערטער: איינמאל האט מען געפירט א יונגן מענשן הייגען, פאר א פערברעך פון גנבה, זיין מוטער איז צווישין דעם פובליק געשטאנען אונ שטארק געוויינט, דר זון האט זיך ביי דעם תליון געבעטן, ער זאל אים ערלויבן אויס צו רעדן אנוואורט מיט זיין מוטער, דר תליון האט עס אים ערלויבט אונ ער איז צוגעגאנגען צו זיין מוטער, זי האט איר אויער אונטער געשטעלט

נאָך אַללֶעם דֶעם, אַלְס מֵינֶע לֶעזֶער זֶעהֶן אויבּינֶגֶעדאַכְט דֶעם וואָרט „סאָצִיאַלִיסְט“, זַיינֶען זֵייא אֶפְשַׁר פֶערְאִינְטֶערֶעסִירְט אִין דֶער עֶרְצֶעהלוּנְג, וָועלְכֶע אַנְנַא הָאט אִין אִיר צֵייטוּנְג דֶר טַאפְּט. אַלְזָא וָועל אִיךְ עֶס אַייךְ מִיט טְהֵיילֶין:

„אַלְס דִי בַּאנְדִיטֶן סאָצִיאַלִיסְטֶן הָאבֶּן אִיבֶּער דֶעם אַלְטֶן ווִילְהֶעלְם גֶעשָׁאסֶן הָאט דִי בֶּערְלִינֶער פָּאלִיצֵיי דֶר טַאפְּט אַסאָצִיאַלִיסְט, וָועלְכֶער אִיז מִיט דִי פֶערְדֶער אִין אֵיין פֶערְבּוּנְד גֶעוֶוען, נָאר עֶר הָאט מִיט זֵיין אֵייגֶענֶעם רֶעוואָלְוֶוער זִיךְ שְׁטַארְק גֶערַאנֶעט אוּנ אַלְזָא הָאט מֶען אִים אִין הָאסְפִּיטַאל אָבּ גֶעפִירְט, בִּיז עֶר וָועט גֶעזוּנְד וֶוערְן. יֶעצְט הָאט מֶען זִיךְ עֶרְקוּנְדִינְט, אַז דֶער סאָצִיאַלִיסְט הָאט גְמַאכְט פְּלֵיטָה דוּרְךְ אַ מָאדְנֶעם צוּ פַאל. דָאס אִיז אַזוֹ גֶעשֶׁעהֶן: מִיט אַ מָאנַאט צוּרִיק הָאט מֶען אַלֶע גְתַאפְּטֶע סאָצִיאַלִיסְטֶן צוּם סוּד גֶבְּרַאכְט. עֶס פֶערְשְׁטֶעהְט זִיךְ, אַז דֶעם גֶערַאנֶעטֶין אוּנ ווִידֶער גֶעזוּנְטֶן הָאט מֶען אוֹיךְ אוֹיפְגֶערוּפֶן, נָאר ווִיא עֶרְשְׁטוֹינְט זַיינֶען דִי רִיכְטֶער גֶעוָוארְן, אַלְס זֵייא הָאבֶּן גֶעפוּנֶען פַאר זִיךְ נִיט דֶעם סאָצִיאַלִיסְט פְרַאנְץ, וָועלְכֶע אִיז גְוֶוען שְׁטוּדֶענְט פוּן מֶעדִיצִינְסְקֶן פַאקוּלְטֶעט, זָאנְדֶערְן אַ גִימְנַאזִיסְט מִיט דֶעם נָאמֶען אַנְטָאן, וָועלְכֶער אִיז דוּרְךְ אַ דוּעֶל גֶערַאנִיעט גֶעוָוארְן אוּנ וַואר דַאן אָבּ גֶעפִירְט אִין דֶער זָעלְבֶּער אַטְדֶעלֶענִיֶע, וואוּ פְרַאנְץ אִיז גֶעלֶעגֶין“.

„לוֹיט דִי סְלֶעדְסְטְוָוא, וָועלְכֶע מֶען הָאט אִיבֶּער דֶעם פַאקְט גֶעמאַכְט

צוּ הֶערֶן דֶעם סוּד, וָואס אִיר זוּן וֶועט אִיר זָאגֶין; נָאר ווִיא עֶרְשְׁטוֹינְט וַואר דֶער פּוּבְּלִיק, אַלְס דֶר זוּן הָאט זַיין מוּטֶער דֶעם אוֹיעֶר אָבּ גֶעבִּיסֶן אוּנ אַלְס מֶען הָאט אִים אִיבֶּער דֶעם פָּאסְטוּפָּאק גֶעפְרֶעגְט, הָאט עֶר זִיךְ פֶערְטְהֵיידִיגְט מִיט דִי וֶוערְטֶער: „אַלֶעם קִינְד פְּלֶעג אִיךְ גַנְבֶה'נֶען וָואס עֶס אִיז אוּנ בְּרֵיינְגֶען צוּ מַיין מוּטֶער, זִיא פְלֶעגְט מִיר דַאפִיר קוּשֶׁן אוּנ נִיט בֶּעשְׁטְרָאפֶן, דוּרְךְ דֶעם הָאבּ אִיךְ זִיךְ אַיינְגֶעוֵוינְט מֶעהְר צוּא גַנְבֶה'נֶען אוּנ יֶעצְט בִּין אִיךְ דַאפִיר פֶערְאוּרְטְהֵיילְט, אַלְזָא הָאט דָאךְ מַיין מוּטֶער יֶעצְט אוֹיף מִיר דֶעם טוֹיט גֶעבְּרַאכְט“....

סוֹף

געבאכט, אקאזעט זיך אזו: דר גימנאזיסט אנטאן גערענקט, אז מיט איינינע טעג צוריק, אין אווענד פון זיבצעהנטע אויף אכטצעהנטע ציסלא, נאכדעם אלס דר פעלדשער האט אים רפואות געגעבן, האט ער זייער שטארק איינגעשלאפן און האט זיך קוים אשטיק אויפן טאג אויף געהאפט מיט א שטארקן קאפ שמערץ, ביי זיין ערוואכן זיך, האט ער צו זיין גרויסן וואונדער בעמערקט אז ער ליגט ניט אויף זיין בעטיל, ער האט נאך זיך אליין ניט געגלויבט און אום זיך אויף ריכטיג איבער צו ציינן, האט ער אבליק געטאן צו קאפן אויף דער בלעך, נאר ער איז נאך מעהר ערשטוינט געווארן, אלס ער האט דער זעהן דיא ווערטער „פראנץ דער פאליטישער פערברעכער", ניט טויט ניט לעבעדיג איז ער אראב געלאפן פון דער בעטל און איז צו געגאנגען צו זיינע, אבער צו גייענדיג האט ער זיך נאך מעהר ערשראקן, אויף זיין בעטל האט ער דערוואוסט א טויטן קערפער, וועלכער איז געלעגן גוט אריבער געדעקט איבערן קאפ, ער האט אפילו א ניוואלד געמאכט, נאר קיינער האט איהם הערן און גלויבן געוואלט; אפשר ווייל מען ווייס גוט אז א סאציאליסט איז ספאסאבנע אויף אלץ.

צו בעשטעטיגן זיינע ריד, האט מען ארויס געפאדערט די לעדערע פון גימנאזיום און דיזע האבן ריכטיג ערקאנט אין דעם מענשן דעם שילער אנטאני. נאכהער האט מען אויס גערופן דעם צאסאוואי, וועלכער איז אין יענער ציסלא אויף זיין פאסט געשטאנען ביי דעם האספיטאל און דר האט דערציילט, אז יענע נאכט האט ער יא געזעהן צוויי מענשן ארויס גייענדיג, נאר אזו ווי א אין איינעם, האט ער דעם האספיטאלנעם פעלדשער יאהאנען דער קאנט, האט ער ניט געפרעגט ניט געוועהרט זייא אויף זייער ארויס גאנג.

אלס מען האט אונטער געזוכט דיא קליידער, וועלכע צו דיא קראנקע געהער, האט מען אנשטאט אנטאניעס גימנאזיעסקע קליידער נור פראנץ'ס דער וואוסט און אלזא איז יעצט גווים, אז אנטאנען האט דער פעלדשער א שלאפטרונק געגעבן און איהם אויף פראנץ'ס בעטל

געלייגט און אויך זיין בעטל אַ מויטן, אום מען זאל זיך אין האספיטאל ניט תאפן גלייך, ווייל ביידע וועלן גאנץ רוהיג ליגן און פראנץ איז גאנץ זיכער אין אנטאנס בגדים ארוים.

אננען איז דיא ערצעהלונג זייער גיפעלן גיוואורן, זיא איז געלאפן איבער געבן איהר פאטער דיא ניעס, נאר אין דער זעלבע מינוט, איז דער דאקטאר אדאלף אין שטוב אריין און זיא איז איהם ענטגעגן געגאנגען, זיא האט אים אב געשטעקט אברייטן „שלום עליכם" און איז מיט אים גיארעמט אריין אין איר בודואר.

— יא, מיין אדאלף! — האט זיא מיט איר צייטונג, זיך צו אים גיווענדעט — איך האב איין מאל פאר אלע אַ אינטערעסאנטע געשיכטע אין צייטונג געפונען, לעזט עס איבער, איך זאגע אייך, דאס איז יא אַ אינטערעס.

— בעפאר מוס מאן פאר אַ צייטונג בעצאלן, נאכהער לעזן. — האט אדאלף געזאגט און אקוש געטאן אננען אין שטערן.

— אייער כוממא ניב איך אייך צוריק אב. — האט זיא געזאגט אים קושנדיג.

אדאלף האט איבער גילעזן די געשיכטע. צו זיינעם גליק, איז אננא ארוים פון צימער, אום עפעס לאקאמקעס וויא געוויינטליך, אריין צו ברייננגען. ווען זיא וואלט דאבי גיווען, וואלט זיא בעמערקט וויא אין אדאלפס געזיכט, האבן זיך די פארבן געביטן....

6) דער גליקליכער שידוך און דער מאדערנער גט.

אייניגע טעג האט זיך בייא טרונמאנען אין שטוב געקאכט און געבראטן. מען האט זיך צו געגרייט צו פייערן אננעס מיט אדאלפס תנאים מיט מזל.

איר לעזער, וועט אפשר מיינען, אז צום תנאים זיינען געלאדן געוואורן אויך די אידעשע וו–ער דותאווענסטווא, א רב, א חזן וכדומה פון דיא איבריגע כלי קודש, וועט איר אַ גרויסן טעות האבן: ניע טוט

טָא בִּילָא, וויא דער רוסִסְע זָאגְט, בַּיי דיא טְרוּגְמַאנְס אִיז מֶען זִיךְ בֶּעגַאנְגֶען אָהְנֶע דיא צֶערֶעמָאנִיֶעס, אָהְנֶע דיא „שְׁזִידָאוְוסְקֶע אָבְּרְיַאדְן“, וויא אַנְגָא בְּלֶעגְט זִיךְ אוֹיס דְּרִיקְן.

דָארֶעטְהֶע מִיט מַארְקוּס'ן הָאבְּן זִיךְ מַמֶשׁ פוּן דיא כּחות אַרוֹיס גֶעשְׁלָאגְן, וַוייזֶענְדִיג דֶעם חָתָן, וויא וַוייט זֵייא הִיטְן אָב צוּ לֶעבְּן זִיךְ צוּ פִיהְרִין „נָע פָּא שְׁזִידָאוְוסְקִי“ מִיט אַלֶע פִּיטְשֶׁעווְקֶעס אוּנ אַדָאלְפְ'ן אִיז דָאס זֵייעֶר גֶעפֶעלְן גֶעוָוארְן....

אִיךְ גֶעזֵין פַר אִיבֶּערִיג צוּ פֶערְנֶעמֶען אֵייעֶר צֵייט, סַיינֶע לֶעזֶער, מִיט דִי מִינֵי רַאזְגַאווָארְן, וָועלְכֶע זֵיינֶען בַּיי דֶעם תְּנָאִים גֶעפַאלְן, אִיךְ וָועל אֵייךְ נוּר מִיטְהֵיילְן, אַז דִיא הָאכְצֵייט לוֹיט אַדָאלְפְס פֶערְלַאנְג, אִיז אָבְּגֶעלַייגְט גְוָוארְן אוֹיף אַ גַאנְץ קוּרְצֶע צֵייט, עֶר הָאט זֵיי גְמֶעלְדֶעט אַז אִין אַ מָאנַאט אַרוּם, מוּז עֶר פָארְן נָאךְ פַּארִיז, אוּם דִי פַּאסְטֶערְסְקִי מִיטְטֶעלְן צוּ עֶרְלֶערְנֶען *)

אוּנְטֶער דֶעם מָאנַאט, אִיז טְרוּגְמַאנְס קֶעשֶׁענֶע בֶּעדַייטֶענְד גְרִינְגֶער גְוָוארְן מֶען הָאט נָאךְ אַנַאנְד גְגֶעסְן אוּנ גְקָאכְט, גֶעקָאכְט אוּנ גֶעגֶעסְן. גַאנְצֶע נֶעכְט אִיז בַּיי דִי טְרוּגְמַאנְס קַיין פַייעֶר גְלָאשְׁן גְוָוארְן. אַנְנַא הָאט גֶעבְּרָאכְן אִיר פְּיַאנֶע מִיט אִיהְרֶע נַייִמָאדְנֶע אַקָארְדְן, טְרוּגְמַאן הָאט גְבְּרָאכְן דִי פִּים, אַרוּם לוֹיפְנְדִיג נָאךְ פַּאקוּפְּקֶעס. דָאס הָאט עֶר קֵיינֶעם אָנְגֶעטְרוֹיט, דֶען עֶר הָאט גֶעוואוּסְט דָאס אַלֶעם עֶר וַואר אַ אַכְסַנְיָא־יוּנְג, פְּלֶעגְט עֶר דֶער פוּן אַהִיבְּשֶׁע קָאפִּיקֶע חַאפְּן. דָארֶעטְהֶע הָאט גֶעבִּיךְ גֶעבְּרַאכְין

---

*) אַ פַּארִיזֶער דָאקְטָאר, מִיט דֶעם נָאמֶען „פַּאסְטֶער“, הָאט עֶרְפוּנְדְן מִיטְטֶעלְן, וויא צוּ הֵיילְן דִיא קְרַאנְקֶע, וָועלְכֶע זַיינֶען גֶעבִּיסְן פוּן מְשׁוּגֶעגֶע הִינְד, חַיוֹת וְכַדוֹמֶה. דְרוּם רוּפְט זִיךְ דֶער מִיטֶל אוֹיף זַיין נָאמֶען. אָ, הַלְוַואי וָואלְט דִי מֶעדִיצִין גֶעפוּנֶען אַ מִיטֶל צוּ דִי מְשׁוּגָעגֶע מֶענְשְׁן, וָועלְכֶע בַּייסְן אַיין דֶעם צְוַוייטְן בִּיז אִין פְלֵייש אַרַיין אוּנ אַמָאל זִיךְ נֶעלְבְּסְט....

געבראכן די קאפ, וואס פאר מיני לאקאמקעס צו דער האכצייט צו גרייטין. זיא איז כמעש א צו באקטע געווארן, אלץ שטענדיג געבין קיך. א פנים אז פריהער האט זיא געמוזט זיין טאקע ניט דער באקט....

די קורצע צייט פון תנאים ביז חתונה, איז אריבער געפלויגין ווי א חלום. דער טאג פון דער חתונה האט מיט זיין זאגע א שיין געטאהן פאר אנגען, וויא פאר אלע כלות, גליקליכע אדער אונגליקליכע נאר די מאכזעל אננא האט גמיינט, אז טאקע נור צו ליב איר האט גאט אזא שעהנעם טאג געגעבן. פאר צו שטעלען איך מיינע לעזער אננעם וואואל מיט דער חופה קלייד, נעם איך זיך ניט אונטער נאר דאס מוס איך אייך יא מיטהיילן, אז אננא איז מרוצה גיווארן, דאס דער וו–ער רב זאל מסדר קדושין זיין. וואס האט זיא נעביך געזאלט טאן ?..

ניט אומזיסט האט זיא זיך פאר איהרע דרושזקעס, דאס זיינען געוועזן צוויא טאכטער דעם סודיא שווינדעלמאנס, בעקלאגט אויף דעם וואס זיא איז א יודין געבארן. דא ביי דער חופה, האט זיך ארויס געוויזן, אז זיא איז פארט א זשידאווקע.

גלייך נאך דער האכצייט האט זיך אנגעהויבן דער צוקלייבן אין וועג אריין. ביי אנגען איז גיבליבן רעשענא, אז זיא זאל גלייך מיט איר געמאהל נאך פאריז פארין, פאריז איז שוין לאנג איר געפעלין געוועזן, ווי מיר האבן געהערט, פון ראזנאוואר מיט איר מוטער.

טייכן טרערן האט דארעטהע צו גאסין, דאס אננא פארט אב און זיא בלייבט איינזאם; נאר אדאלף האט איר געטרייסט: ער וועט ניט לאנג זאמען אין פאריז, האט ער איר בערוהיגט, און גלייך ווי ער בעקומט דעם פאכטארבקן דיפלאם קומט ער מיט זיין אנגען צוריק נאך וו.... אזו וויא אויך היער האט ער היבשע פראקטיק צו האבען, (שטונענע בעשעפעניסע ! נען אומזונסט דא....)

מארקוס

מארקוס מיט דארעטהען האבן זיך בעשלאסן צו בעגלייטן זייערע קינדער ביז איבער פריסישען גרעניץ צוא פראנקרייך, אונ אין איין שעהנעם פרימארגן זיינען אונזערע אינטעליגענטנע טרוגמאנס ארויס גע־אהרן מיט א פאראר פון וו....

אנגא האט די גאנצע וועג געפאנטאזירט, גאלדענע בערג מיט דימענטענע צוקונפט האט זיא פאר זיך אויסגעמאהלט אונ וואר זעהר פרעהליך. אדאלף וואר קעגן איר עפעס קאנטראכטנע, ער איז עפעס מעלאנכאליש געוועזין, ער האט זיך עפעס אלץ ווי אין די ווינקעלאך בעהאלטן אלע פירטיל שטונד כמעט האט ער זיין ארט אונ זיינע קליידער געביטן. קיינעם'ס בליק האט ער ווי עס האט אויס געזעהן ניט געקאנט אריבער טראגין.

אונטער די פאסאזירן, וועלכע זיינען מיט די טרוגמאנס אין איין וואגאן געוועסן, האט זיך געפונען איינער וועלכער האט אים א צייט שטארק אנגעקוקט אונ האט איינינע מאל אפאטאגראפיצעסקע קארטע ארויס גענומען אונ אונטער געזוכט צו פעראיינען עס מיט אדאלפס פיזיאגנאמיע. עס וואר פון זיין צורה קאנטיג אם ענדע, דאס ער איז זעהר צו פרידין געוועזן.

עס האט אים אב גיגאלטען, דאס אדאלף האט אים ניט בעמערקט.

דארעטהע מיט מארקוסן זיינען סתם פאר זויערט געזעסן. אויב צוליב דעם וואס זיי שיידן זיך גלייך מיט זייער איינציג קינד, אדער דאס הערץ האט זייא וואס אונטוטהיגעם פאר געזאגט דאס ווייסען מיר ניט.

בשלום זיינען זיי צום פראנצויזישין גרעניץ געקומען, נאר גלייך ווי זיי האבן פון וואגאן אראב געשטייגט, זיינען איבער זיי איבער הובט איבער אדאלפן איבער געפאלן א סטאיע פאליציאנטין אונ האבן זייא פעסט ארעסטירט. מען האט זיי צלעסען געבונדין, ווייא די הענדלאך

צו כפרות אונ אב גטראנספאטירט אין ל···· א שטאדט ניט ווייט פון גרענעץ. אז מען האט אדאלף אין קייטן פערשמידט, דארף איך ניט דער ציילין.

אויף מארקוסעס אלע פראגעס אונ נאך אלאנגען דויער האט ער זיך קוים דער שלאגן איין ענטפער, דאס זיין איידעם אדאלף איז דער פאליטישער פערברעכער פראנץ, וועלכער איז ווי מיר האבן פריהער געזעהן, פון האספיטאל מיט א קונץ אנטלאפן אונ האט זיך ביז יעצט פערבארגן אונטער דעם נאמען אונ פאפירן פון זיינעם א פערשטארבענעם קוזין, דאקטאר אדאלף פינטל.

– אבער וויא איך בין א יודע – האט מארקוס געשריען, אפשר דעם ערשטן מאל צייט ער איז ארויס פון אבסניא – וויא איך בין א יודע, דיזער מאן איז מיינער א שוויגער זאהן! ער האט דא יעצט געהייראט מיין טאכטר אונ איז ביינאהע 3 מאנאט ביי אונז אין וו. דאקטאר מעדיק!

— איר זיינט איין יודע? חא, חא, חא! – האבן זיך די גאנצע רעפעקטורע (א ארט פאליציישקע פראוולעניע) פאנאנדער געלאכט – וויא אזו האבט איהר איינען קריסטען אלס שוויגער זאהן? ער איז דאך א קריסט! חא, חא, חא! ····

דארעטהע מיט מארקוס'ן האבין א־אב געלאזין דיא נאווער····

* * *

די פאמיליע טרוגמאן, האט זיך קוים ארויס געפוטעט פון דער דיעלא, וועלכע עס האט געהאלטין, דאס מען זאל זייא אויך פאר אוצאסטניקעס ערקאנען, פון אננעס שידוכים מיט דעם פראצעס, איז מארקוס בדיל הדל געווארין, מעהר וויא ביא זיין פקיך איז ער ניט געבליבין; דאצו האט ער ערווארבין זיא א איידעלן מאנן מיט א פוסטע קעשענע.

עצט וויא עס פערשטייט זיך, האט ניט געקאנט יעצט זיך אחתן ייהודי'ן, אבי וואס פאר א חתן האט זיא ניט געקאנט פערדרייהען אונ דער ייד האט זיא אדיע געזאגט צו דעם גאנצן יודנטהום.... מיט דעם שריט האט זיא אפילו געהאט וו-ווידו אבריכען קריסט צוא געפעלן, נאר „לא" מיט זיבין אלפ'ן, דר דייטש האסט דעם אידן, ווען זאגאר ער קעהרט זיך אום אויפן צווייטען זייט.... דורך דיא פראטעקציע פון אירע אמאליגע קאמעראדקעס, איז זיא אריבער אין א דייטשעסקען מאנאסטיר....

מען זאגט אפילו א גלייכווארט: „אויף א מעשה פרעגט מען ניט קיין קשיא", דאך וויל איך מיינע לעזער פערענטפערין, וויא אזוי דיא טרוגמאנס האבן ביז יעצט ניט געוואוסט, אז אדאלף איז א קריסט.

אלטע מענשן דר ציילן, דאס אמאל ווען די מארע ביי אונז אידן אז די עלטערן פלעגן שליסן א שידוך אהנע דאבייא זאלן חתן כלה זיך זעהן, דורך דעם נארעשן פירונג האט געטראפן, אז צווייא אידן סוחרים זיינען גראדע אין איין קרעצמע אנגעפאהרן אונ האבן וויא געוויינליך, זיך פאנאנדער גערעט וועגן געשעפט, וועגן קינדער וכדומה, — איהר האט קינדער אונ איך אויך דאס זעלבע — האט איינער געזאגט - נאמיר זיך משדך זיין, — זייער גוט - האט דר צווייטער געענטפערט אונ האבן זיך דורך גערעט וועגן נדן (דאס האט מען גראדע ניט פערגעסין), האבען געמאכט א תנאים אונ אב גערעט, ווען די חתונה זאל זיין, נאר אלס אלע מחותנים זיינען צו דר חתונה צו נויף געפארין מיטן גאנצין טשאק, האט מען זיך ארום געזעהן, אז די חתן כלה זיינען פאקע צווייא זכרים! ....

מיר לאבן געוויס, הערענדיג אזא געשיכטע, וועהט אבער אז מיר היינט וועלטיגע קלאמפערט געבילדעטע, זיינען אויך ניט קליגער אונ מען דארף אויך פון אונז זאגען, דען וואס האט געקענט אב האלטין די פאמיליע טרוגמאן, וועלכע האבין פערהאסט דעם גאנצען יודענטהום אונ געזוכט, וויא וויט מעגליך זיך ניט אוים צוא ווייזין פאר אידין, ניט צוא טאהן דעם שידוך מיט אדאלפ'ן ? ....

ענדע.